

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
Факультет іноземної та слов'янської філології
Кафедра германської філології

Синявіна Аліна Володимирівна

**ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В
МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ЗАСОБАМИ БЛОГ-ТЕХНОЛОГІЙ В
УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Спеціальність: 014 Середня освіта (Англійська мова)

Галузь знань: 01 Освіта

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник

_____ М. В. Дука,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри германської філології
«____» _____ 2020 року

Виконавець

_____ А. Синявіна
«____» _____ 2020 року

Суми 2020

Sumy Makarenko State Pedagogical University
The Department of Foreign and Slavonic Philology
The Chair of Germanic Philology

Siniavina Alina Volodymyrivna

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH MONOLOGIC SPEECH
COMPETENCE WITH THE HELP OF BLOG TECHNOLOGIES OF
7TH-FORM PUPILS AT SECONDARY SCHOOL

Speciality: 014 Secondary Education.Language and Literature (English)

Field of Study: 01 Education

Graduation Project

Supervised by:

Associate Professor

Duka M. V.

Perfomed by:

Siniavina A. V.

Sumy 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ЗАСОБАМИ БЛОГ-ТЕХНОЛОГІЙ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	10
1.1. Мета на зміст формування англomовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти	10
1.2. Психолого-педагогічні передумови формування англomовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти	21
1.3. Лінгвопсихологічні особливості англomовного монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності.....	25
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ЗАСОБАМИ БЛОГ-ТЕХНОЛОГІЙ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	31
2.1. Методичний потенціал блог-технологій для формування англomовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти	31
2.2. Критерії відбору блогів для формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.....	36
2.3. Етапи формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.....	42
Висновки до розділу 2.....	45

РОЗДІЛ 3. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ЗАСОБАМИ БЛОГ-ТЕХНОЛОГІЙ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	47
3.1. Підсистема вправ для формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.....	47
3.2. Експериментальне дослідження процесу формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти	54
3.3. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог- технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.....	57
Висновки до розділу 3.....	62
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	72
Додаток А	72
Додаток Б.....	73
Додаток В.....	74
SUMMARY	75

ВСТУП

У сучасному світі комунікативні контакти людей значною мірою розширюються, адже сучасна особистість багато спілкується в житті, в Інтернеті, по телефону тощо. У той же час внаслідок активної інтеграції України у ЄС зростає кількість міжнародних контактів з представниками інших держав, що зумовлює активний інтерес суспільства до вивчення іноземних мов та накладає свій відбиток і на шкільну освіту. Таким чином, постає питання про підготовку школярів до міжкультурного спілкування, до ведення «діалогу культур».

Протягом довгого часу навчання іноземної мови у школах було більш спрямоване на формування мовних компонентів іншомовної комунікативної компетентності (ІКК), таких як лексика та граматики, учням пропонувалося виконувати письмові завдання та завдання для читання, однак найголовніший аспект володіння мовою – здатність її застосування в усному мовленні – часто ігнорувався, а подекуди ігнорується і сьогодні. Таке переважання мовного компоненту іншомовної освіти над мовленнєвим спричиняє ситуацію коли учні мають значний словниковий запас та оперують граматичними знаннями, однак не завжди можуть використати свої знання на практиці.

З метою вирішення цієї проблеми іноземними та вітчизняними методистами активно розроблялися засади комунікативного принципу навчання іноземної мови. У тому числі значна увага була приділена у цих розробках навчання діалогічного та монологічного мовлення, як одного із основних видів комунікативної діяльності особи. Теоретичні та практичні аспекти навчання монологічного англomовного мовлення розроблялися такими науковцями, як А. А. Алхазішвілі, М. Л. Вайсбурд, І. О. Зімняя, О. О. Міролюбова, О. П. Петрашук, Р. П. Мільруд, Ю. І. Пассов, В. Л. Скалкін, J. Anderson, N. Bilbrough, L. Dawes, S. Thornbury та ін.

Активний розвиток комунікативного та компетентнісного напрямків навчання іноземним мовам обумовлює пошуки нових, актуальних та

ефективних засобів навчання. Зокрема, бурхливий розвиток технічних навчальних засобів та засобів спілкування, а також активне використання таких засобів молоддю обумовлюють інтерес методистів, педагогів та науковців до питання застосування у процесі навчання інформаційних технологій, комп'ютерів, інших гаджетів та інтернет-ресурів.

У контексті комунікативного підходу до навчання англійської мови інтерес викликають соціальні мережі та інші майданчики для спілкування у мережі, які захопили сьогодні весь світ. Соціальні мережі, месенджери, блоги, електронні щоденники на сьогодні стають не тільки джерелом отримання інформації або засобом зв'язку, але вже давно перетворилися на цілісну комунікативну сферу, яка дозволяє дистанційно навчатися, спілкуватися з носіями іноземних мов.

Все частіше технічні засоби використовуються у навчальних цілях, вони не лише дозволяють урізноманітнити процес навчання та підвищити мотивацію й зацікавленість учнів, але й значно оптимізують процес викладання предметів, перевірки завдань, контролю за успіхами учнів. Одним із засобів, який об'єднує у собі всі вказані переваги, є блоги, які становлять собою одночасно й електронний вид щоденника і майданчик для спілкування та обміну думками.

На сьогодні особливості використання блог-технологій у методиці викладання іноземних мов все ще залишаються новим та недостатньо вивченим питанням, а тому аналіз потенціалу використання таких технологій для навчання учнів українських шкіл монологічному англомовному мовленню є актуальним завданням для дослідження.

Об'єкт дослідження – процес формування англомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – методика формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування й практична розробка методики формування компетентності в англomовному монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7 класів закладів загальної середньої освіти.

Для досягнення визначеної мети дослідження необхідно виконати такі **завдання**:

- 1) уточнити мету та зміст формування англomовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів;
- 2) визначити психолого-педагогічні передумови формування англomовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів;
- 3) окреслити лінгвопсихологічні особливості англomовного монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності;
- 4) виявити методичний потенціал блог-технологій для формування англomовної компетентності в монологічному мовленні;
- 5) розглянути критерії відбору блогів для формування англomовної компетентності в монологічному мовленні;
- 6) визначити етапи формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів;
- 7) розробити підсистему вправ для формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти;
- 8) провести експериментальне дослідження процесу формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти;
- 9) сформулювати методичні рекомендації щодо організації процесу формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів.

Поставлені мета і завдання зумовили застосування таких **методів дослідження**: аналіз та синтез, евристичні методи, описовий метод, аналіз

науково-методичної літератури з теми дослідження, спостереження, моделювання, узагальнення, порівняльно-історичний метод.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що використання блог-технологій у процесі формування англомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів дозволить підвищити успішність учнів та ефективність оволодіння ними вміннями монологічного мовлення за умови дотримання методичних передумов формування англомовної компетентності в монологічному мовленні, урахування психологічних особливостей учнів 7-го класу та лінгвопсихологічних особливостей англомовного монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності.

Теоретичне значення роботи полягає у систематизації наукових знань щодо особливостей формування КММ; психолінгвістичних характеристик монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності; психологічних особливостей учнів 7-х класів середньої загальноосвітньої школи та методичного потенціалу англомовних блогів у навчанні учнів монологічного мовлення.

Практичне значення роботи полягає у розробленні підсистеми вправ для формування компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій, а також у формулюванні методичних рекомендацій щодо формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів. Матеріали й висновки роботи можуть бути використані у процесі викладання курсів з «Методики викладання іноземних мов», «Практики усного та писемного мовлення» та у процесі викладання англійської мови як іноземної в 7-х класах закладів загальної середньої освіти.

Апробація результатів та публікації. Основні положення дипломної роботи були викладені у тезах «Блог-технології як ефективний засіб вивчення іноземних мов» (участь у ШВсеукраїнській науковій інтернет-конференції «Діалог мов та культур у сучасному освітньому просторі», м. Суми, 12 листопада 2019 р.) та статті: «Мета та зміст формування компетентності в англомовному монологічному мовленні за допомогою соціальних мереж в

учнів 7 класів школи закладів загальної освіти» (збірник наукових робіт «Психолого-педагогічні передумови формування англomовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти», м. Суми, 8 листопада 2020 р.).

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів та загальних висновків, а також списку літератури і додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ЗАСОБАМИ БЛОГ-ТЕХНОЛОГІЙ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1.1. Мета на зміст формування англomовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

Основне завдання викладання іноземних мов у сучасному суспільстві – це навчання функціональної сторони іноземної мови і більш практичне її застосування. Вирішення цього завдання можливе лише за однієї умови – якщо буде створена достатньо міцна фундаментальна теоретична база. Основною і провідною метою у викладанні іноземних мов у загальноосвітній школі є комунікативна мета, яка і визначає весь навчальний процес.

Відповідно до Проекту державного стандарту з іноземних мов [23], основною метою освітньої галузі «Іноземна мова» виступає формування іншомовної комунікативної компетентності, до складу якої входять мовні, мовленнєві та соціокультурна компетентності. Таким чином, кінцевою метою вивчення іноземної мови має стати формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК).

Компетентність як методичне поняття поєднує у собі знання, навички та вміння, а також включає досвід, цінності, особистісне ставлення, особливості поведінки людини тощо [20, с. 84]. У методичній літературі поряд із терміном «компетентність» також використовується термін «компетенція», який є вужчим за значенням ніж перший. Втім, часто ці поняття використовуються як синонімічні одне одному.

Відповідно до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, ІКК являє собою сукупність навичок, умінь та знань, що дозволяє навчатися, працювати та спілкуватися в багатонаціональному суспільстві і досягати у

рівноправному діалозі взаєморозуміння і взаємодії з представниками інших культур. Вона реалізується насамперед через розвиток навичок та вмінь в основних видах мовленнєвої діяльності, що охоплюють реценцію, продукцію, інтеракцію та медіацію і реалізуються як у писемній, так і в усній формах [10].

Серед мовленнєвих компетентностей, які входять до складу ІКК, виділяють чотири: компетентності у читанні, аудіюванні, письмі та говорінні. Мовна компетентність також має інтегративну характеристику та вміщує у собі ряд інших компетентностей – лексичну, граматичну, орфографічну та фонологічну. Соціокультурна компетентність охоплює країнознавчу та лінгвокраїнознавчу компетентності. Схематично склад усіх компетентностей зображено на рис. 1.1, поданому нижче:

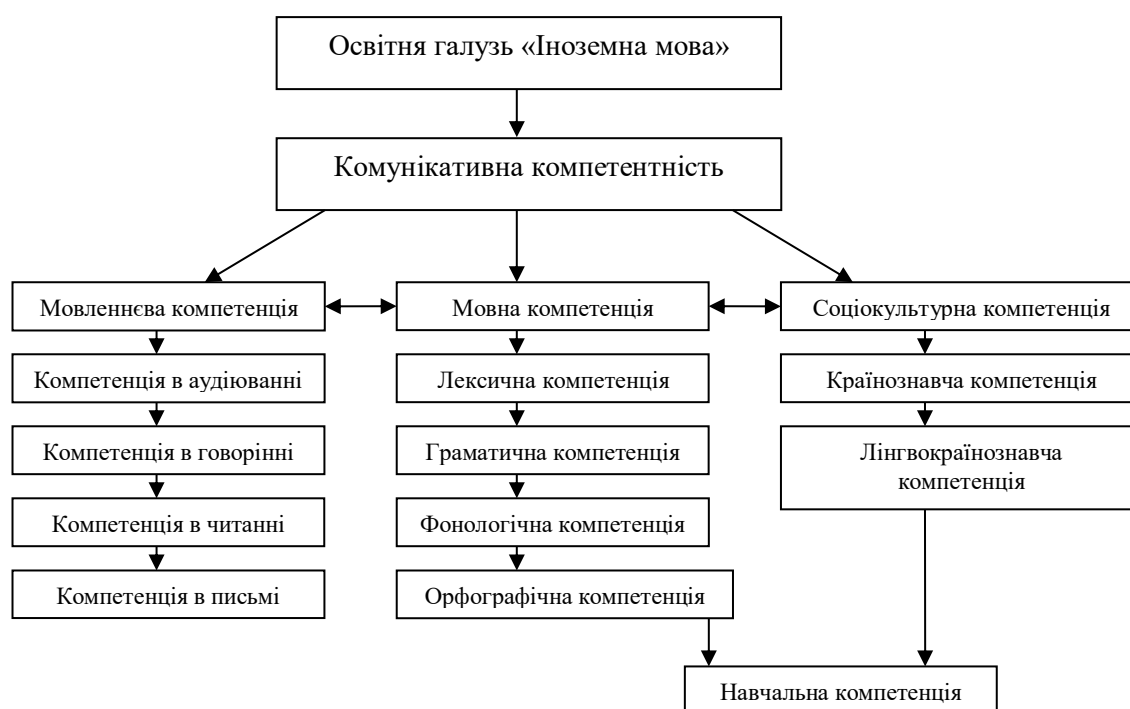

Рис.1.1. Структура комунікативної компетентності (укладено за Е. Г. Тен [31]).

Відповідно до зазначеної схеми, мовленнєва компетенція включає в себе компетентність у говорінні та в письмі. При цьому компетентність у говорінні стосується усної сторони використання іноземної мови та включає у себе монологічне та діалогічне мовлення.

У цьому дослідженні фокусуємо увагу компетентності в монологічному мовленні. До найважливіших умов, що складають основу мовленнєвої компетенції учня, належать здатність адекватно сприймати монологічне мовлення на слух, реалізувати монологічне мовлення в усному та письмовому вигляді з дотриманням вимог мовленнєвого етикету мови, що вивчається.

Тож, навчання повинно бути зорієнтовано на досягнення такого рівня володіння іноземною мовою, який дозволяє учням користуватися нею при безпосередньому усному чи письмовому спілкуванні з носіями мови в елементарних стандартних ситуаціях повсякденного життя. Неможливо знайти взаєморозуміння без вміння спілкуватися іноземною мовою, висловлювати свої думки усно та письмово як у формі діалогу, так і у монологічній формі.

Компетентність у монологічному мовленні (КММ) розглядається українськими методистами як здатність учня до реалізації усного спілкування у формі монологу відповідно до комунікативного завдання в ситуаціях, важливих для певного віку. Вона спирається на декларативні й процедурні знання, інтелектуальні, навчальні, організаційні й компенсаторні уміння, фонетичні, граматичні, лексичні навички та комунікативні здібності учнів [20, с. 340–343].

Відповідно, формування КММ тісно пов'язане з іншими типами компетентностей, які входять до складу ІКК. Успішність розвитку монологічного мовлення учнів визначається рівнем сформованості фонетичної, лексичної, граматичної компетентностей та засвоєння мовних, країнознавчих, лінгвокраїнознавчих, декларативних, процедурних знань і загальних комунікативних здібностей учня.

О. М. Устименко вказує, що КММ передбачає, вміння мовця планувати, здійснювати й коригувати власну комунікативну поведінку під час породження та варіювання іншомовного мовлення у різних типах монологічних висловлювань відповідно до конкретної ситуації спілкування (контексту), мовленнєвого завдання й комунікативного наміру та згідно

правил спілкування у цільовій національно культурній спільноті. КММ ґрунтується на складній і динамічній взаємодії відповідних умінь, навичок, знань і комунікативних здібностей особистості. До структури КММ входять уміння монологічного мовлення (ММ), мовленнєві навички, знання про цей вид спілкування. Ці складові мають динамічно взаємодіяти між собою на основі загальних комунікативних здібностей учня [32, с. 44].

Мовленнєве монологічне уміння – це уміння логічно та послідовно (зв'язно), достатньо повно, комунікативно вмотивовано, правильно у мовному відношенні та творчо користуватися іншомовними засобами з метою висловлення думок під час говоріння [33, с. 81]. Мовленнєве монологічне уміння включає у себе загальні та спеціальні вміння. На основі підходу методистів київської школи на чолі з С. Ю. Ніколаєвою [19, с. 169-170], систематизуємо ці вміння.

Так, до *загальних монологічних вмінь* можна віднести наступні:

- 1) вміння комбінувати мовленнєві зразки згідно з комунікативним наміром на основі логічної схеми;
- 2) вміння передавати зміст зразка зв'язного ММ близько до тексту, своїми словами, зі скороченням або розширенням;
- 3) вміння зв'язно висловлюватись при варіюванні опор (на основі змісту і часткової мовної форми, лише мовної форми чи лише змісту);
- 4) вміння зв'язно висловлюватись на основі комбінування декількох джерел інформації, наприклад, матеріалів різних текстів з опорою на зразок та без неї;
- 5) вміння висловлювати власну думку і власне ставлення до предмета мовлення;
- 6) вміння описувати картину чи малюнок;
- 7) вміння переказувати різними способами сприйнятий на слух чи прочитаний текст;
- 8) вміння робити повідомлення чи розповідь за темою, комбінуючи матеріал всередині одного чи декількох джерел інформації.

Окрім загальних вмінь ММ, до складу мовленнєвого монологічного вміння входять і *спеціальні монологічні вміння* [19, с. 170], а саме:

- 1) уміння з'єднувати декілька мовленнєвих зразків на основі певної логічної схеми;
- 2) уміння повно висловлюватись відповідно до запропонованої комунікативної ситуації;
- 3) уміння правильно з мовної точки зору оформити своє висловлювання;
- 4) уміння оптимально використовувати мовний матеріал (лексичний, граматичний) у рамках певної теми;
- 5) уміння використовувати раніше вивчений матеріал даної теми, свідомо переносити набуті раніше знання, навички та вміння на нову ситуацію;
- б) уміння залучати для викладу певної теми матеріал суміжних тем.

Окрім загальних та спеціальних мовленнєвих монологічних умінь, на формування КММ також впливає ступінь розвитку в учнів *інтелектуальних умінь*. До таких умінь належать, зокрема, уміння планувати і програмувати мовленнєві висловлювання, уміння розмірковувати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, аргументувати інформацію, на основі якої будується монологічне висловлювання, вміння дотримуватися причинно-наслідкових зв'язків та виконувати інші логічні операції у процесі ММ. Сюди ж вчені-методисти відносять і здатність учня до логіко-послідовного викладу думок.

Важливим елементом КММ є *навчальні вміння*, наприклад, використання опор різного характеру, електронних засобів навчання та організаційних умінь для здійснення як навчання з допомогою вчителя, так і самостійного учіння.

Окремою є група *компенсаторних вмінь*. При ММ учень має володіти умінням виходити зі складного положення в умовах дефіциту мовних засобів. До основних компенсаторних умінь належать наступні [42, с. 145]:

- уміння повернутися до раніше сказаного;

- уміння передати значення слова, яке учень не може пригадати, за допомогою його заміни іншими мовними засобами (загальним словом, займенником, більш загальним поняттям, синонімом тощо);
- уміння описати характеристики предмета мовлення за допомогою фізичних якостей (колір, розмір тощо) та специфічних особливостей;
- уміння спростити фразу, спираючись на знайомі слова або зразки мовлення (ЗМ);
- уміння застосувати парафраз;
- уміння застосувати адекватні невербальні засоби спілкування для пояснення слова;
- уміння звернутися по допомогу до аудиторії тощо.

Окрім низки вмінь, КММ включає також знання та здібності учня. Виділяємо **декларативні знання**, такі як фонетичні, лексичні, граматичні знання, країнознавчі та лінгвокраїнознавчі (фонові) знання. Окрім того, для успішного формування КММ учень має володіти декларативними знаннями про тематику монологу, типові мовленнєві ситуації та їх особливості, типи монологів та різницю між ними, реєстри мовлення (офіційний, діловий тощо) та ін.

Важливо звернути увагу й на **процедурні знання** ММ, до яких відносяться соціокультурні знання мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв іноземної мови (ІМ) у процесі ММ, а також знання як планувати, здійснювати й коригувати усне монологічне висловлювання певного типу. Учень має знати, як структурувати монолог чи монологічне висловлювання певного типу, як спілкуватися з аудиторією залежно від рівня офіційності, як застосовувати міміку, жести та інші засоби невербальної комунікації у конкретних ситуаціях монологічного спілкування.

КММ включає важливі **комунікативні здібності**, до яких належать:

- внутрішня мотиваційна готовність учня говорити;

- здібність організувати монологічне висловлювання, правильно структурувати його відповідно до типу;
- здібність орієнтуватися у ситуації мовлення;
- здібність пам'ятати, що було сказано раніше, забезпечуючи зв'язність та логічність мовлення;
- здібність знаходити у довгостроковій пам'яті потрібні мовні форми висловлювання та об'єднувати їх у зв'язні речення і цілісний текст, спираючись на оперативну пам'ять;
- здібність фокусувати увагу не лише на мовних правилах та нормах, але й на правилах і нормах комунікації та поведінки в ній;
- здібність користуватися невербальними засобами комунікації;
- здібність виражати через ММ власні думки, погляди та емоції, своє ставлення до того, про що йдеться;
- здібність самому оцінювати сказане через контроль почутих власних висловлювань.

Комунікативні здібності іншомовного ММ тісно взаємопов'язані з мовними і мовленнєвими здібностями учня в області рідної мови, здатністю особистості виконувати усні мовленнєві (текстові) операції та дії рідною мовою. Такі знання та вміння, здібності учня можуть послугувати базисом при формування КММ іноземною мовою.

Визначаючи місце монологічного мовлення у системі процесу оволодіння говорінням загалом, звернемося також сучасного підходу до виокремлення видів мовленнєвої діяльності. Зокрема, виокремлюють рецептивні, продуктивні, інтеракційні та медіативні види мовленнєвої діяльності, які можуть існувати в усній та письмовій формах (рис. 1.2):

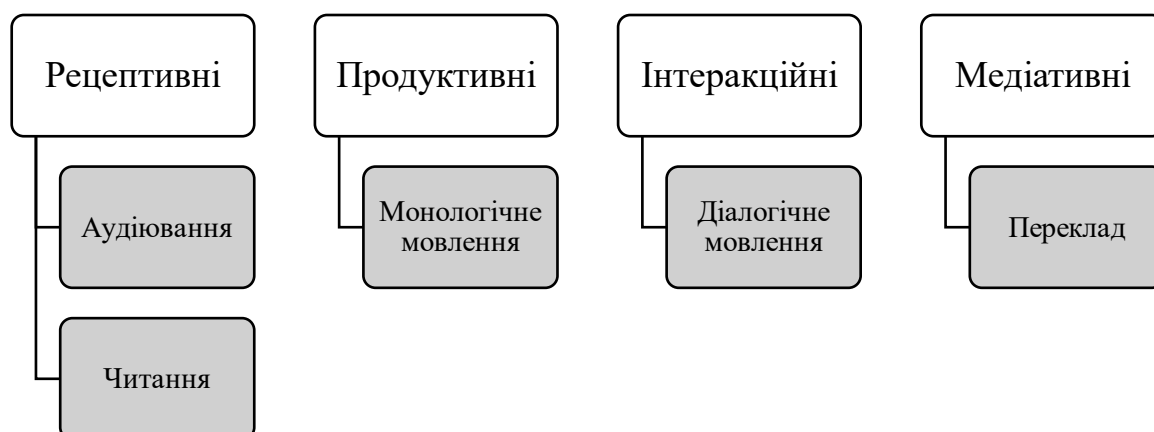

Рис. 1.2. Види мовленнєвої діяльності

Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, монологічне мовлення належить до продуктивного виду мовленнєвої діяльності та може включати такі підтипи:

- 1) загальне усне монологічне мовлення;
- 2) монологічне мовлення: опис, розповідь;
- 3) монологічне мовлення: аргументація;
- 4) публічні виступи;
- 5) звернення до аудиторії [10, с. 58–60].

Актуальна навчальна програма з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів України послуговується саме цією класифікацією видів продуктивної мовленнєвої діяльності. До продуктивних видів мовленнєвої діяльності належить побудова усного тексту, або монологічне мовлення, сутність якого полягає у чіткому викладі тем, що належать до кола інтересів мовця, з наведенням певних фактів, аргументів та прикладів. При цьому передбачається, що мовець має оперувати достатнім словниковим запасом, демонструвати високий рівень граматичного контролю, правильно вимовляти звуки та ставити наголос, використовувати належну інтонацію. Тобто, має

спиратися на певний діапазон сформованих навичок та лексичних, граматичних і фонологічних знань [21]. Підбір підтем у межах запропонованих навчальною програмою тем вчитель здійснює залежно від комунікативних потреб учнів, їхніх особистісних характеристик, видів діяльності, подій, що відбуваються навколо них тощо.

У цьому дослідженні звертаємося до питання формування англomовної компетентності в ММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, тому розглянемо зміст та мету цього процесу на основі чинної Навчальної програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів для 5 – 9 класів.

Навчальна програма від 2017 р. є рамковою, запропонований у ній мовний інвентар є орієнтовним і добирається відповідно до комунікативної ситуації, потреб учнів та принципу навчання.

Так, зміст КММ на основі чинної Навчальної програми включає загальні характеристики ситуативного спілкування, а також мовний та граматичний мовний інвентар. Розглянемо загальні характеристики ситуативного спілкування (Таблиця 1.1.):

Таблиця 1.1.

Загальні характеристики ситуативного спілкування англійською мовою
(укладено за [Навч. програма])

Сфера спілкування	Тематика ситуативного спілкування	Мовленнєві функції
Особистісна	Я, моя родина, мої друзі Одяг Харчування Відпочинок і дозвілля Природа	<ul style="list-style-type: none"> • описувати, розповідати, характеризувати; • порівнювати; • аргументувати свій вибір.

Публічна	Подорож Рідне місто/село Свята і традиції	
Освітня	Шкільне життя	

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів у процесі формування ІКК у середній школі передбачають формування в учнів загальноосвітніх навчальних закладів рівня англійської мови А2+ на кінець 9-го класу.

Усне продукування в цілому передбачає, що учні мають навчитися досить вільно описувати один із багатьох предметів, які належать до кола його/її інтересів, упорядковуючи свій опис у лінійну послідовність. Передбачене навчання учнів продукувати такі типи монологів, як опис власного досвіду, надання інформації, обґрунтування власної думки, а також виступ перед аудиторією. Розглянемо зміст вмінь, які мають формуватися у рамках навчання кожному зі вказаних типів монологу (Таблиця 1.2.):

Таблиця 1.2.

Зміст вмінь ММ для різних типів монологу (укладено за [21])

Тип монологу	Вміння
Тривалий монолог: опис власного досвіду	Описує, використовуючи прості мовні засоби, різноманітні знайомі предмети, що входять до сфери особистих інтересів. Досить вільно продукує у формі лінійної послідовності прості розповіді, історії або описи. Детально розповідає про власний досвід, описує почуття та реакцію. Детально передає зміст книги або фільму і повідомляє про свої ставлення та почуття.

	Описує події (реальні чи уявні), мрії, сподівання, амбіції.
Тривалий монолог: надання інформації	Подає просту фактологічну інформацію на знайомі теми, напр., визначає характер проблеми або розповідає, як дістатися певного місця, якщо може заздалегідь підготуватися.
Тривалий монолог: обґрунтування власної думки	Висловлює власну думку щодо питань, пов'язаних із повсякденним життям, використовуючи прості вирази. Стисло аргументує та пояснює власні думки, плани, дії. Схвалює чи не схвалює дії іншої особи та аргументує свою думку.
Виступ перед аудиторією	Робить достатньо чітку, коротку, підготовлену презентацію на знайому тему зі сфери своїх інтересів, досить чітко пояснює основні моменти. Відповідає на уточнюючі питання, але може попросити повторити, якщо темп мовлення був швидким.

У навчальній програмі також визначені орієнтовні параметри для оцінювання навчально-пізнавальних досягнень учнів. Для учнів 7-го класу передбачений обсяг монологічного висловлення у реченнях у межах 9-10 речень.

Саме на вимоги даної Навчальної програми щодо мети та змісту формування англomовної компетентності в ММ в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти будемо спиратися у ході розробки комплексу вправ для навчання монологічного мовлення учнів 7-х класів.

Загалом же, оволодіння ММ англійської мови є непростим процесом, хоча й менш складним, ніж оволодіння ДМ, яке передбачає не лише говоріння, а й слухання, інтерпретацію та прогнозування реплік співрозмовника. ММ передбачає досить вагоме навантаження на мислення учня, залучення мовленнєвих механізмів, оперативної та довготривалої пам'яті мовця. Багатьом людям психологічно складно виступати перед публікою, тим більше – здійснювати виступ іноземною мовою.

Тож, головною метою навчання ММ англійської мови можна вважати розвиток в учнів умінь усного висловлювання у формі монологу. Окрім розглянутих аспектів формування англомовної компетентності в ММ в учнів середньої школи важливо також звернути увагу на психолого-педагогічні передумови та лінгвопсихологічні особливості формування англомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти.

1.2. Психолого-педагогічні передумови формування англомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

Аналізуючи психолого-педагогічні передумови формування англомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, звернемо увагу на психолого-вікові особливості учнів 7-го класу.

Вагому роль у процесі навчання ММ відіграє вік учнів, адже кожному віку притаманні свої психофізіологічні особливості, так само як різнитися будуть і вимоги до процесу навчання ММ учнів різних рівнів. У рамках даного параграфу розглянемо психологічні особливості учнів 7-го класу. Не може не впливати на процес вивчення іноземної мови той факт, що семикласники належать до вікової категорії підліткового віку, яка відома як складний та неоднозначний період розвитку дитини, який психологи також називають

перехідним віком. Для підліткового, або перехідного, віку притаманні значні зміни у поведінці дитини, новоутворення та такі психологічні особливості як криза підліткового віку, які обов'язково мають враховуватися у навчальному процесі, у тому числі і у процесі формування КММ учнів.

Загалом, психологи характеризують підлітковий вік як період перебудови підлітка на всіх рівнях: психологічному, фізіологічному, соціальному. Так, у рамках фізіології підлітковий вік становить період активного статевого дозрівання дітей, прискореного фізичного розвитку – в організмі молодшої людини відбуваються важливі зміни, у тому числі з'являються вторинні статеві ознаки. Бурхлива перебудова організму супроводжується і тимчасовими порушеннями роботи процесів нервової системи, що призводить до значного зниження працездатності, падіння інтересу до навчання, появи неуважності та розсіяності. Окрім того 13-14 років – вік емоційної неврівноваженості, адже діти легко збуджуються, не завжди можуть взяти себе у руки, що веде до погіршення стану дисципліни, особливо якщо діти уже втомлені, або хвилюються – вони починають вести себе шумно, голосно сміятися чи говорити, що є способом реакції на напругу та збудження [17, с. 76].

При цьому у дітей відсутні навички управління такими станами, тому контролювати себе їм часто важко. Настрій підлітків піддається різким перепадам (переходи від нестримних веселощів до депресивної пасивності). Зростає образливість, дратівливість. Навіть незначне зауваження з боку дорослих або однолітків нерідко призводить до бурхливої реакції. Емоції підлітка рухливі й суперечливі. Підвищена чутливість, запальність в дрібницях може поєднуватися з холодністю, черствістю. Сором'язливість легко переходить в розв'язність або грубість.

Окрім того, в цей період розвитку дитини, посилюється розвиток самосвідомості, з'являються такі новоутворення, як почуття дорослості та «Я-концепція». Почуттям дорослості називають ставлення підлітка до себе, як до дорослої людини та усвідомлення самого себе дорослим. Виявляється це

почуття у тому числі і у потребі дорослого ставлення до підлітку з боку інших людей, прагнення до самостійності, відокремлення від батьків. У підлітка з'являються власні смаки та вподобання, які він, окрім того, хоче захистити від втручання батьків чи кого б то не було із дорослих. Часто спостерігається поява своєрідного «морального кодексу» у спілкуванні із однолітками, слідування чіткій лінії поведінки. Однак дотримуватися цього кодексу підлітки можуть не завжди, вони вже вважають себе дорослими, але ще не вміють аналізувати свої власні вчинки та вчинки інших, а також відповідати за них [25, с. 114].

Основною особливістю підліткового періоду є різкі якісні зміни, що охоплюють усі сторони розвитку. У підлітковому віці відбувається розширення життєвого простору дитини, найсуттєвіша з яких, як відмічає О. М. Леонт'єв [16, с. 286], відбувається у часовому вимірі. Вперше з'являється майбутнє як психологічна детермінанта особистості. Структуруючи часову перспективу, план, що формується в індивіда, беруться до уваги не лише ідеальні цілі та цінності, а й можливість їх реалізації.

При цьому зазнають позитивних змін психічні процеси підлітка, вони активно розвиваються, наближаючись у своїх параметрах до «дорослого» рівня. Важливий вплив на пізнавальну сферу підлітка справляє мислення, внаслідок чого відбувається інтелектуалізація пізнавальних процесів. Сприймання супроводжується пошуком, міркуваннями. Пам'ять побудована на аналізі та розумінні матеріалу і спирається на використання прийомів запам'ятовування.

Увага підлітка стає необхідним компонентом його вмінь вчитись. Виробляється свідоме зосередження на певних об'єктах, що відзначається тривалістю та стійкістю щодо відволікань. Зростають можливості розподілу та переключення уваги, обсягу та її концентрації. Поступове накопичення знань учнями спирається на зростання обсягу пам'яті. Таке зростання відзначається не лише кількісними показниками, але й якісним перетворенням матеріалу, що зберігається у пам'яті. Найсуттєвішою зміною мислення підлітка є набуття

останнім якостей теоретичності, формальності, рефлексивності. Мислення підлітка активне, самостійне, творче, що дозволяє використати його як засіб пошукової діяльності, спрямованої на пізнання нового [14, с. 68].

Відповідно, як бачимо, підлітковий вік є сприятливим віком для розвитку та навчання, якщо виходити із показників активних позитивних змін психічних процесів учнів, їх інтелектуальної діяльності. Однак, з іншого боку прояви підліткової кризи роблять роботу з учнями 7-го класу складною та зумовлюють необхідність пошуку підходів та засобів залучення учнів до активної діяльності на уроках англійської мови, формування в учнів мотивації та позитивного настрою на навчання.

7-й клас належить до основної школи (5-9 класи), який, згідно із чинною програмою, розпочинає етап систематичної й послідовної роботи з автентичними навчальними матеріалами. Саме основну школу можна назвати провідним етапом у формуванні вмінь та навичок ІКК, адже початкова школа більш спрямована на надання учням початкових знань та навичок, створення фундаменту для навчання іноземної мови у середній школі, тоді як старші класи вже спрямовані на формування в учнів тих умінь, які надалі знадобляться їм у навчальній та професійній діяльності.

Тож, в основній школі навчання, у тому числі й навчання говорінню, відбувається на тому базисі, який було закладено у початковій школі, а у випадку із 7-им класом це також і той рівень знань та умінь, який діти набули протягом навчання у 5-му та 6-му класах. Спілкування будується на мовному і мовленнєвому матеріалі попередніх років, а також обов'язково має відповідати цілям, завданням, умовам спілкування у межах програмної тематики.

1.3. Лінгвопсихологічні особливості англомовного монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності

Розглянемо також лінгвопсихологічні особливості англомовного монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності. З психологічної точки зору монолог є односпрямованою формою мовлення. Для монологу, на відміну від діалогу, характерний не обмін, а передавання інформації від людини з фіксованою функцією мовця до людини з фіксованою функцією слухача. Через це зворотний зв'язок і ситуативність ММ послаблені у порівнянні з діалогічним мовленням (ДМ).

Відповідно, серед лінгвопсихологічних характеристик ММ можна виділити односпрямованість, зв'язність, тематичність, контекстуальність, відносну неперервність, послідовність, логічність [26, с. 11-14]. Розглянемо сутність цих характеристик ММ більш детально. Так, ММ є односпрямованим видом мовленнєвої діяльності, оскільки не розраховане на відповідну реакцію слухача. Зв'язність, яка відрізняє ММ від ДМ, полягає у зв'язності думки, вираженої у композиційно смисловій єдності тексту як продукту говоріння, та у зв'язності мовлення, яка передбачає володіння засобами міжфразового зв'язку.

Окрім того, ММ має певну комунікативно смислову організацію. Тематичність монологу розуміється як його співвіднесеність із певною темою – макротемою, власною темою висловлювання, яка також може розпадатися на ряд підтем чи мінітем. ММ є переважно контекстуальним. При цьому, саме завдяки своїй контекстності ММ має розумітися без допомоги екстралінгвістичних засобів, які відіграють велику роль у ДМ.

Монолог, хоча і вмотивований стимулом, є відносно автономним видом мовленнєвої діяльності. Ситуація для монологу є відправним моментом, а потім він відходить від неї, формуючи власне середовище – контекст. Відповідно, монолог є контекстним, що відрізняє його від діалогу або полілогу, які знаходяться у тісній залежності від ситуації. Втім, контекстуальність ММ

не слід протиставляти ситуативності ДМ, адже й монолог цілком може бути ситуативним. Наприклад, у рамках монологу є можливим спонтанне висловлювання у вигляді розгорнутої репліки. Мінімонологи використовуються і в ході діалогу. У деяких специфічних випадках ММ може бути наочно ситуативним – саме такий тим ситуативної використовується, наприклад, у кінофільмі чи телепередачі.

Монологічне висловлювання здебільшого не обмежується однією фразою і триває протягом певного часу, не перериваючись. Це забезпечує ще одну відмінну рису монологічного мовлення – його неперервність. Завдяки неперервності монологу досягається завершеність думки, яка в ньому висловлюється. Послідовність та логічність ММ реалізуються у розвитку ідеї основної фрази шляхом уточнення думки, доповнення до неї, пояснення, обґрунтування тощо. Дотримуватися логічної структури монологічного висловлювання – досить складне завдання, особливо для дитини чи молодшого підлітка, оскільки це пов'язано із напруженою працею оперативної пам'яті людини, яка у шкільному віці ще формується.

Лінгвістичні особливості монологу ближчі до писемного мовлення, ніж до діалогу [26, с. 14-18]. ММ з лінгвістичної точки зору характеризується багатоскладністю й різноструктурністю речень, розгорнутістю і завершеністю висловлювань з використанням експресивних засобів.

Монологу притаманні ускладнені конструкції, особливо синтаксичні, переважають поширені речення, які пов'язані між собою у логічній послідовності, адже у тексті монологу повинно бути сказано все, що в ДМ може бути очевидним із ситуації.

Для монологу характерні власні мовні засоби вираження зв'язку між окремими реченнями. Такими засобами виступають лексичні та займенникові повтори, сполучники та сполучникові прислівники, прислівники або сполучення іменника з прикметником у ролі обставини місця і часу (адвербалії), артиклі тощо. Розглянемо деякі приклади мовних засобів, притаманних саме ММ (Таблиця 1.3.):

Таблиця 1.3.

Мовні особливості англійського ММ

Тип мовних засобів	Приклади
Адвербалії часу та послідовності	<i>before, now, then, finally, in the end</i> і т. п.
Адвербалії причин і наслідку	<i>that's how, so that, firstly, hence, though, since, therefore, as a result of</i> і т. п.
Сполучні засоби, такі як формули усного мовлення, які допомагають почати, продовжити чи закінчити висловлювання	<i>to begin with, well, that reminds me, by the way, speaking of, bearing in mind, let's leave it at that, I'd like to emphasize, on the whole, in conclusion</i> ТОЩО.
Конструкції, які демонструють ставлення мовця до висловлювання	<i>to my mind, there's no doubt, it's quite clear, I am sure, I believe, I consider, it's true, it's evident, obviously, apparently, fortunately</i>

Окрім того, важливо наголосити на тому, що у навчанні іноземних мов ММ виконує низку комунікативних функцій (рис. 1.3) [20, с. 343–344].

Розглянемо сутність цих комунікативних функцій ММ більш детально:

- інформативна функція полягає у повідомленні інформації про предмети чи події навколишнього середовища, опис явищ, дій, стану;
- впливова функція передбачає переконання щодо правильності або неправильності певних поглядів, дій, спонукання до дії чи попередження небажаної дії;
- експресивна функція полягає у використанні мовленнєвого спілкування для опису власного емоційного стану, або ж для зняття емоційної напруги;

– розважальна функція – виступ людини на сцені чи серед друзів для розваги слухачів (наприклад, художнє читання, розповідь у неофіційній бесіді);

– ритуально-культова функція передбачає висловлювання під час будь-якого ритуального обряду (наприклад, виступ на ювілеї).

Кожна зі вказаних функцій має свої особливі мовні засоби вираження думок, відповідні психологічні стимули і мету висловлювання.

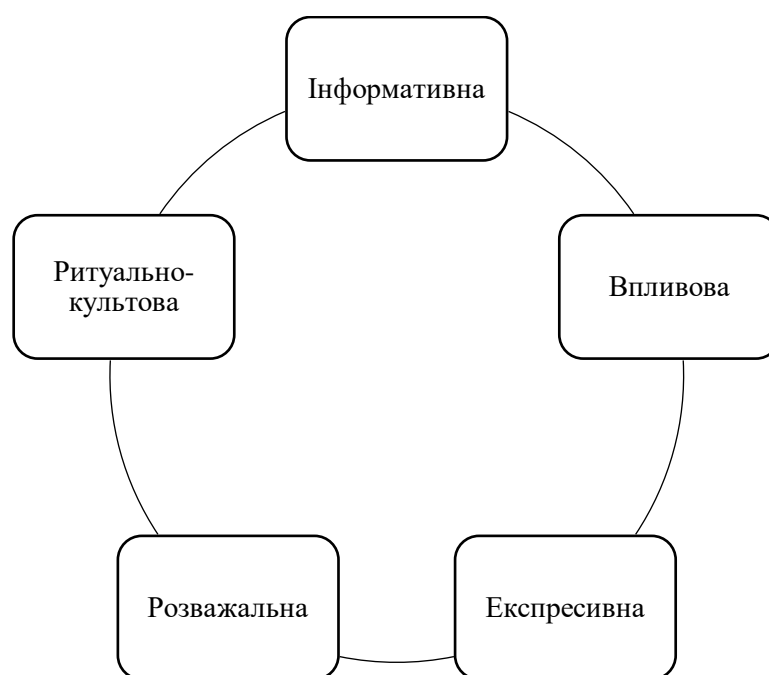

Рис. 1.3. Функції ММ

Окрім вже зазначених лінгвопсихологічних особливостей ММ також слід вказати на деякі психологічні труднощі ММ як виді мовленнєвої діяльності. Зокрема, В. Л. Скалкін виокремлює у якості психологічних труднощів оволодіння ММ деякі складні психологічні завдання, а саме необхідність:

- 1) пам'ятати все, що сказав співрозмовнику раніше;
- 2) представляти в цілому своє висловлювання;

- 3) утримувати в пам'яті ключові слова і фрази, що прогножуються змістом майбутніх висловлювань;
- 4) формувати смисл фрази, яку слід виразити в даний момент;
- 5) будувати речення із запрограмованих компонентів;
- 6) долати інтерференцію рідної мови, яка заважає конструювати правильне з лексико-граматичної точки зору іншомовне висловлювання;
- 7) слухати власне мовлення, контролювати його нормативність, за потреби виправляти частини фрази, що вже прозвучали [26, с. 13].

Таким чином, ММ передбачає підвищене навантаження на оперативну і довготривалу пам'ять учнів, а також на мислення та мовленнєві механізми особистості. Навчити учнів будувати програму власних монологічних висловлювань, долаючи вказані труднощі, можна за допомогою посильних комунікативних завдань, у яких чітко сформульовані кінцеві цілі, а самі висловлювання обмежені інструкціями, спеціально створеними опорами і грамотно відібраним мовним матеріалом, необхідним для реалізації мовленнєвого завдання.

Висновки до розділу 1

Компетентність у монологічному мовленні становить здатність учня до реалізації усного спілкування у формі монологу відповідно до комунікативного завдання в ситуаціях, важливих для певного віку. Цей тип компетентності спирається на декларативні й процедурні знання, інтелектуальні, навчальні, організаційні й компенсаторні уміння, фонетичні, граматичні, лексичні навички та комунікативні здібності учнів.

Мовленнєве монологічне уміння – це уміння логічно та послідовно (зв'язно), достатньо повно, комунікативно вмотивовано, правильно у мовному відношенні та творчо користуватися іншомовними засобами з метою висловлення думок під час говоріння. Головною метою навчання монологічного мовлення англійської мови є розвиток в учнів умінь усного висловлювання у формі монологу.

Вивчення психолого-педагогічних передумов формування англомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-го класу показало, що для підліткового віку характерні криза підліткового віку, розвиток самосвідомості, формування почуття дорослості та «Я-концепції». У підлітковому віці відбувається розширення життєвого простору дитини. Активно розвиваються мислення, сприймання, пам'ять, увага.

Визначено, що підлітковий вік є сприятливим віком для розвитку та навчання, однак прояви підліткової кризи роблять роботу з учнями 7-го класу складною та зумовлюють необхідність пошуку підходів та засобів залучення учнів до активної діяльності на уроках англійської мови, формування в учнів мотивації та позитивного настрою на навчання.

Вивчення лінгвопсихологічних особливостей англомовного ММ як виду мовленнєвої діяльності показало, що серед лінгвопсихологічних характеристик ММ виділяють односпрямованість, зв'язність, тематичність, контекстуальність, відносну неперервність, послідовність, логічність. ММ виконує низку комунікативних функцій, які включають інформативну, впливову, експресивну, розважальну, ритуально-культову функції.

На мовному рівні для монологу характерні такі мовні засоби, як лексичні та займенникові повтори, сполучники та сполучникові прислівники, прислівники або сполучення іменника з прикметником у ролі обставини місця і часу (адвербалії), артиклі тощо.

Загалом же, ММ передбачає навантаження на оперативну і довготривалу пам'ять учнів, а також на мислення та мовленнєві механізми особистості. Ряд психологічних та лінгвістичних труднощів формування КММ обумовлює необхідність пошуку більш ефективних підходів до навчання монологу на уроках англійської мови.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ЗАСОБАМИ БЛОГ-ТЕХНОЛОГІЙ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

2.1. Методичний потенціал блог-технологій для формування англомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

У цьому дослідженні звертаємося до питання використання блог-технологій як засобу навчання учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти у процесі навчання монологічного мовлення. Розглянемо поняття, сутність та методичний потенціал блог-технологій як засобу навчання англомовного монологічного мовлення у середній школі.

Саме поняття «блог» утворилося шляхом скорочення слова «веблог» (від англ. *blog (web blog)*), що означає «журнал у мережі» або «щоденник подій») зазвичай визначають як персональний веб-сайт, який містить нотатки та новини – записи, мультимедіа або зображення, що регулярно додаються. Вважається, що термін «блог» запровадив Т. Петлер. Поняття утворилося з двох англійських слів: *web* і *log*, де *web* – це всесвітній сервіс *www*, а *log* – журнал.

Слово «блог» використовується як іменник для позначення певного типу сайту і як дієслово, що має значення «вести блог». Пізніше з'явився і похідний термін «блогер» (*blogger*), який позначає людину, що веде блог. Попередником блогів був жанр мережевого щоденника (*online diary* або *online journal*). Широке поширення блогів почалося з 1996 р., а уже в 2005 р. найповніший англомовний словник Merriam-Webster назвав «блог» словом року [34, с. 198].

Блоги розглядаються як нове комунікативне середовище, новий жанр, нове інформаційне середовище. У даний час вони виступають в якості

інструменту, який дозволяє формувати мережеві спільноти, які є окремим видом комунікації і функціонують за тими ж принципами, що й живе мовлення. Блог визначається як веб-сторінка, що містить особистий онлайн-щоденник з відгуками, коментарями та різними гіперпосиланнями [40, с. 112].

Основним призначенням блогу є надання користувачам можливостей для віртуальної взаємодії зі співрозмовниками, які мають спільні інтереси. Блог – це простий у використанні сервіс Інтернету для регулярного розміщення авторських матеріалів загальнокультурного та професійного призначення, для публікації мультимедійних освітніх ресурсів і т. д., що дозволяє коментувати зміст сторінок блогу [5].

Нотатки блогу найчастіше формулюються як короткі фрагменти тексту або зображення. Останнім часом у блогах використовують звукові та відео файли. Головною відмінною характеристикою блогу є його часте оновлення. Д. Гіллмор назвав блоги «народною журналістикою, створеною людьми для людей» [24, с. 89-90].

На сьогодні велика кількість інтернет-сервісів для створення блогів. Блог надає можливість коментування кожного запису. Необхідно відмітити, що блог відрізняється від звичайного сайту тим, що для його створення не треба володіти глибокими професійними знаннями та вміннями програмування. У блозі можливо створити віртуальну бібліотеку, довідник тощо.

Адресатами блогу є відомі автору постійні читачі, яких може бути від кількох чоловік до декількох сотень або тисяч. Це можуть бути особисто знайомі з ним користувачі, з якими він може вступити в полеміку. Однак автор блогу повинен пам'ятати про те, що його матеріали можуть використовувати абсолютно незнайомі йому люди, які не входили спочатку в коло його прямих адресатів; тобто коло адресатів, може потенційно розширюватися до мільйонів користувачів [15].

Більшість щоденників мають спільні характеристики: хронологічну організацію інформації, доступ до минулих повідомлень, інтерактивність

(отримання зворотного зв'язку через коментарі), посилання на інші сайти [2, с. 270]. Науковці П. Сисоєв та М. Євстигнєєв виокремлюють низку дидактичних особливостей блог-технологій, а саме:

1) публічність, яка полягає у тому, що блоги доступні всім учасникам проекту, які перебувають на відстані один від одного. Це дозволяє використовувати блог для організації мережевої взаємодії англійською мовою та для організації позааудиторної групової навчальної діяльності учнів. Навчання за допомогою блогу може спрямовуватися як на розвиток аспектів мови, таких як граматики та лексики, так і на розвиток видів мовленнєвої діяльності, таких як монологічне та діалогічне мовлення, читання та письмо. Блоги можуть також слугувати ефективним засобом формування соціокультурної та міжкультурної компетенцій;

2) лінійність, яка передбачає, що текстова, фото-, відео-, аудіо та інша інформація розміщується у блозі в хронологічній послідовності автором та відвідувачами блогу;

3) авторство та модерація як характерна риса блогу передбачає одноосібне авторство, а модерація блогу може здійснюватися тільки його автором;

4) мультимедійність блог-технологій дозволяє використовувати у публікаціях матеріали різного формату (текстового, графічного, фото-, відео-, аудіоматеріали). Це дозволяє використовувати блоги для збагачення мовного і соціокультурного матеріалу при написанні есе, відгуків, рецензій на основі блог-технологій [27, с. 120].

На думку науковців [8; 3; 18; 9], блог – це соціальна мережа, яка є ефективною з точки зору дидактики, оскільки у блозі можливо зберігати і класифікувати інформацію у будь-якому вигляді, створювати інтернет-спільноти для обговорення проблемних питань, контролювати засвоєння навчального матеріалу через онлайн тести, опитування, рецензування та дискусії.

Характеристики блогу показують, що блоги можуть використовуватися у навчальному процесі. Використовуючи блог, як вчитель, так і учень самі мають змогу обирати співрозмовників і адмініструвати процес комунікації, що, на думку вище перерахованих науковців, дуже важливо для організації навчальної діяльності з обговорення певного проблемного питання.

Блог, як сучасний засіб навчання, сприяє соціалізації користувачів і стимулює їх мислення, надає матеріали для самостійної роботи і забезпечує зворотний зв'язок з викладачем. Загальноприйнята практика ведення блогу полягає у такій послідовності записів, що останній за хронологією запис завжди знаходиться зверху [12, с. 76].

С. Лабудько виокремлює низку переваг блогів, які роблять їх ефективним засобом навчання, а саме:

1) простота використання і доступність блогів, що не вимагає від користувача спеціальних знань. Блоги, як правило, зручні для читання і мають легкий для сприйняття інформації інтерфейс. Окрім того, інтерфейс блогу може додатково налаштовуватися користувачем відповідно до його потреб;

2) ефективність організації інформаційного простору, передбачає організацію персонального інформаційного простору користувача, а також можливість створення спільнот, використання механізму автоматичного зворотного зв'язку з читачами блогу;

3) інтерактивність і мультимедійність забезпечує можливість користувача одночасно адмініструвати кілька блогів, можливість полілогу та двобічної функції пошти, використання механізму. Це дозволяє легко стежити за новими записами, передбачає можливість створювати опитування з миттєвою публікацією результатів, використання тегів для оформлення та форматування публікацій, створення гіперпосилань тощо;

4) надійність і безпека забезпечується тим фактом, що тільки власник ресурсу може вносити до нього нові записи, захист від спаму, можливість заборони на перегляд записів якомусь конкретному користувачу або ж незареєстрованим користувачам [15].

Хоча в традиційному навчальному процесі блоги поки використовуються рідко, спостерігається стрімке зростання інтересу до їх освітніх можливостей. Зокрема, вони можуть використовуватися у процесі організації самостійної роботи з іноземних мов. Популярність блог-технологій у навчальному процесі обумовлена їх дидактичними властивостями такими, як доступність, простота у використанні, ефективність організації інформаційного простору, інтерактивність та мультимедійність [18, с. 160].

Ю. В. Заболотня [9, с. 301-310] вважає, що застосування блог-технологій для формування іншомовної комунікативної компетентності дозволяє вирішувати такі дидактичні завдання:

- розвивати комунікативні навички в усіх видах мовленнєвої діяльності;
- формувати навички самостійної роботи;
- удосконалювати вміння соціальної та культурної взаємодії;
- стимулювати пізнавальну діяльність та мотивацію до подальшого вивчення іноземної мови.

Завдяки блогам активується пізнавальна діяльність учнів, підвищується мотивація до вивчення мови та рівень творчої реалізації, удосконалюються навички пошуку та аналізу інформації, формуються навички критичного мислення, самостійної роботи. Блоги створюють оптимальні умови для формування міжкультурної компетентності [27, с. 27-31].

Загалом же, активне застосування комп'ютерних технологій, зокрема блогів, полегшує формування іншомовної комунікативної компетентності, заохочує до вивчення мови як реального засобу комунікації, а не шкільного предмету, підвищує рівень активності й креативності учнів та впевненості у власних можливостях, формує вміння самостійно розробляти стратегії для вирішення навчальних і практичних завдань.

2.2. Критерії відбору блогів для формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

Аналізуючи особливості використання блог-технологій у формуванні англомовної компетентності в монологічному мовленні учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, слід розглянути також особливості відбору блогів. Для цього звернемося до питання класифікації блогів, розробленої на сьогодні вченими-методистами.

У дослідженнях, присвячених проблемі застосування блог-технологій у навчанні, наведено такі різновиди блогів [4]:

- за автором – особистий, колективний, корпоративний;
- за типом мультимедіа – текстовий, подкаст, відеоблог тощо;
- за особливостями контенту;
- за технічною платформою;
- за жанром.

Розглянемо цю класифікацію більш детально. Так, за автором чи авторами блогу виокремлюють такі типи блогів [4]:

- 1) особистий (персональний або авторський) блог – це блог, який ведеться однією особою, як правило – його власником);
- 2) блог з прихованим, анонімним автором або «примарний» блог, який ведеться невизначеною персоною від імені чужої особи;
- 3) колективний або соціальний блог – це блог, який ведеться групою осіб за правилами, визначеними власником блогу;
- 4) корпоративний блог ведеться, наприклад, співробітниками організації або ж класом чи групою учнів / студентів.

За наявністю мультимедіа та її типом, виділяють такі типи блогу, як текстовий блог (включає переважно тексти), фотоблог (основним змістом якого є фото-матеріали), музичний блог (у якому публікують переважно музичні файли), підкастинг та блогкастинг (це блоги, основний зміст яких

надиктовується та викладається у вигляді аудіофайлів), відеоблог (дуже поширений на сьогодні тип блогів, основним змістом якого є відео-матеріали).

Виокремлюють також типи блогів за особливостями їх змісту. Зокрема, на сьогодні існують такі типи блогів, відповідно до змістового критерію [4]:

- 1) контентний блог – це блог, який публікує унікальний авторський текст;
- 2) мікроблог, дописами у якому є короткі щоденні новини з власного життя користувачів;
- 3) моніторинговий блог, основним змістом якого є відкоментовані посилання на інші сайти чи блоги;
- 4) цитатний блог, у якому переважно публікуються цитати з інших блогів;
- 5) сплог – спам-блог, у якому часто зустрічаються спам-публікації або фейкові новини.

Розглянемо також типи блогів, відповідно до критерію їх технічної основи. Зокрема, виокремлюють такі типи блогів за технічною характеристикою [4]:

- 1) блог Stand-alone, який розміщується на окремому хостингу та рушії (CMS);
- 2) блог на блог-платформі, який ведеться на потужностях спеціальних блог-служб (прикладом можуть слугувати блог-служби LiveJournal, LiveInternet та ін.);
- 3) моблог або мобільний блог, який наповнюється з мобільних чи портативних пристроїв.

Окрім уже вказаних критеріїв відбору блогів можемо також звернутися до їх жанрової класифікації. Широке розповсюдження та популярність блогів серед користувачів інтернету обумовила виникнення надзвичайно розгалуженої жанрової системи блогосфери. Мало не щодня з'являються все нові типи блогів, розрахованих на найрізноманітніші вікові категорії, а також для різних соціальних груп населення, відповідно до роду діяльності, інтересів,

бажань та запитів аудиторії. На сьогодні блоги охоплюють мало не кожний вид діяльності людини. Зокрема, можна виділити такі жанрові різновиди блогів, як fashion-блоги (блоги про моду), кулінарні блоги, туристичні або тревел-блоги, музичні блоги, блоги про стиль життя, спортивні та фітнес блоги, фінансові, політичні, ділові блоги, кіно-блоги, батьківські блоги, новинні, ігрові, навчальні блоги тощо. Існують блоги для дітей, для жінок або чоловіків, блоги для людей поважного віку, окремі блоги для школярів, студентів, молодих батьків, лікарів чи вчителів і т. д.

Розглядаючи ці критерії з точки зору вибору типу блогу для використання його як засобу навчання монологічного мовлення учнів середньої школи, визначимо, які з наведених типів блогів можуть бути використані у якості засобів навчання у контексті цього дослідження та у методиці викладання іноземних мов загалом.

Так, за типом автора для формування монологічної компетентності найбільше підійде авторський блог, однак якщо учні ще не володіють достатнім рівнем комп'ютерної компетентності та їм буде складно самостійно керувати блогом, то вчитель може створити колективний блог для всього класу, у якому всі учні зможуть робити дописи.

Найбільш прийнятним для навчання монологічного мовлення можна вважати текстовий блог, однак у цьому випадку учні будуть формувати лише письмове монологічне мовлення. Оскільки важливими є навички говоріння, вчитель може запропонувати учням вести свій відеоблог, у якому учні можуть публікувати власні думки на різні теми, ділитися новинами зі свого життя і т. д. Текстові та відеоблоги інших авторів, особливо – носіїв мови, які прийнятні та цікаві учням за змістом, можуть слугувати учням у якості зразків й також використовуватися у процесі навчання монологічного мовлення.

За змістовим критерієм найбільш доцільними для використання у процесі навчання є такі типи блогів, як контентний блог, мікроблог, моніторинговий блог. За технічними характеристиками найбільш простим типом блогів є блог, який працює на блог-платформі, а також моблог або

мобільний блог, оскільки для учнів, як представників сучасного покоління, використання смартфонів та інших мобільних гаджетів є елементом повсякденного життя. Ведення блогу легко поєднати з захопленнями багатьох підлітків соціальними мережами, а тому залучення такої технології, особливо на базі мобільних пристроїв, може значно підвищити мотивацію учнів до вивчення іноземної мови.

Серед поширених і популярних на сьогодні блог-сервісів можемо виокремити такі, як *Blogger*, *LiveJournal*, *WordPress*, а найпопулярнішими ресурсами для створення навчальних блогів є *SchoolBlogs*, *Blogosphere.us* та *Weblogg-ed*.

Окремо можна виділити автентичні англомовні блоги, як ефективний засіб навчання. Такі блоги можна використовувати для самостійної роботи учнів. Вибір таких блогів має включати не тільки критерій їх автентичності, але також і доступності лексики, граматики, тем, які висвітлюються у блозі. Тематика має бути зрозумілою учням та, бажано, відповідати програмним вимогам для 7-го класу. Учням можна запропонувати блоги, які ведуть американські чи британські, австралійські школярі – їх однолітки. Це забезпечить елемент соціокультурного підходу, занурення в іншомовну атмосферу, що значно сприяє процесу навчання та підвищує інтерес учнів до роботи над завданнями з англійської мови.

На думку вченого А. Бранта, робота учнів з автентичними блогами на уроках іноземної мови дозволяє щоденно читати англійською мовою або ж слухати розмовне англійське мовлення, тренує навички аудіювання, збільшує словниковий запас учнів та тренує правильне написання слів англійською мовою [5].

Окремо виділимо й тип навчального блогу, який найбільше підходить для навчальних цілей та використання як засобу навчання. Основною метою таких блогів є навчання, освітні цілі. Навчальні блоги підвищують зацікавленість учнів у предметі чи дисципліні, стимулюють позитивні емоції учнів, що покращує процес запам'ятовування інформації. Такий засіб

навчання не тільки дозволяє ефективно реалізувати навчальні цілі та завдання, але й слугує потужним засобом мотивації. Дослідниця Г. Гримзіна зазначає, що на запам'ятовування впливає емоційне ставлення до матеріалу, оскільки інформація, яка викликає в людини яскраву емоційну реакцію, залишає глибокий слід у свідомості і запам'ятовується міцно і надовго. При цьому позитивні емоції, що виникають при досягненні мети, дозволяють швидше пригадати матеріал [6]. Таким чином, цікавий для учнів блог, як новий, наочний, мультимедійний та доступний і зрозумілий засіб навчання, забезпечує більш якісний рівень запам'ятовування матеріалу.

Відповідно до типу автора та змісту навчальні блоги також класифікують на декілька підгруп. Зокрема, дослідники П. Сисоев, А. Ходакова, Н. Ульянова та І. Щукина виділяють три основних типи навчальних блогів:

1. Блог вчителя (tutor blog) – вид блогу, який створюється та модерується викладачем англійської мови. У вчительському блозі можуть публікуватися додаткові матеріали (аудіо, відео, статті, онлайн-тести тощо) з вивчених тем, домашнє завдання або інформація з конкретної тематики. Вчительський блог може містити методичні вказівки та рекомендації учням, посилання на інформаційно-довідкові, навчальні інтернет-ресурси.

Учительський блог може також містити інформацію особистого характеру про інтереси вчителя, хобі, подорожі, проведену відпустку тощо. У такий спосіб вчитель може демонструвати зразки монологічних висловлювань англійською мовою, за якими учні зможуть формулювати власні подібні висловлювання. У цьому випадку вчительський блог буде прикладом учням при створенні власних особистих блогів. Під час роботи з блогом учителя учні отримують можливість розвивати вміння читати іноземною мовою, навчаються виділяти необхідні факти, отримувати необхідну інформацію, оцінювати її важливість [28, с. 119].

2. Блог учня (learner blog) – вид блогу, який створюється і модерується самим учнем. Такий блог може не тільки використовуватися для тренування

ІКК, однак також слугувати особистим простором для створення портфоліо письмових робіт, ведення журналу за індивідуального домашнього читання тощо. Для досягнення більшої інтерактивності під час ведення блогу учням слід забезпечити гарантовану свободу вибору матеріалу для постів. Це можуть бути повідомлення про хобі учня, посилання на улюблені сайти в інтернеті, фотографії, відеоролики, обговорення англійською мовою актуальних проблем, які цікавлять в першу чергу самих учасників блогу.

Пріоритетною для учнівського блогу є смислова орієнтація, при цьому мовну точність можна поставити на друге місце, адже вона має відшліфуватися у процесі ведення блогу. Важливо не акцентувати увагу на можливих помилках учнів, адже це може знизити їх мотивацію. Учні мають відчувати зацікавленість у веденні блогу, чим більш активно вони будуть його вести, тим швидше відбуватиметься навчання.

На початковому етапі учням доцільно щотижнево додавати нову інформацію, а також заохочувати знайомитися з блогами своїх однолітків і обов'язково коментувати інформацію, що наводиться в них. На цій стадії матеріали, що викладаються, повинні бути перевірені викладачем на предмет мовної правильності, однак слід уникати надто критичного їх оцінювання, оскільки це може знизити мотивацію учнів.

3. Блог класу (групи) (class blog) – вид блогу, який створюється викладачем, а модерується спеціально призначеними учнями. Це спільний простір викладача та учнів для обговорення тем курсу, у якому подаються публікації учнівських чи студентських робіт групи. Ведення такого блогу дозволяє підвищити значущість роботи учнів на уроці та їх самостійної роботи. Окрім того, такий формат роботи дозволяє вагомо зменшити витрати часу вчителя на перевірку інформації викладачем [27]. Як один із різновидів блогу класу дослідниця О. Кононова виділяє як «блог-проект», який використовується для презентації певних проектів та співпраці учнів [12, с. 76].

Відповідно, колективний навчальний блог допомагає організувати позааудиторну роботу у класі й є результатом співпраці вчителя та учнів. На відміну, від індивідуального блогу, у цьому випадку коментарі учнів розміщено послідовно на одній сторінці, що полегшує ознайомлення із ними та стимулює обговорення. Кожен учасник може представити власну думку, почути думку інших, навчитися сприймати культурні відмінності як норму співіснування у сучасному полікультурному світі, розвивати навички критичного мислення. При організації колективного блогу дуже важливо залучати велику кількість людей до обговорення.

Таким чином, критеріями відбору блогів для формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти є авторство, тип мультимедіа, змістовий критерій, технічна платформа, жанр блогу, автентичність або навчальне спрямування блогу.

2.3. Етапи формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

Розглядаючи методичні передумови розвитку англомовної компетентності в монологічному мовленні учнів 7-го класу, необхідно звернути увагу на етапи формування КММ.

У методиці навчання іноземних мов зазвичай виділяють три основні етапи формування КММ [20]. Основою кожного з цих етапів слугує якість висловлювання учнів, яка має призводити до збільшення обсягу зразків мовлення (ЗМ), які використовуються учнями. Розглянемо більш детально зміст та сутність кожного з цих етапів.

Завдання **першого етапу** розвитку КММ полягає у тому, щоб навчити учнів об'єднувати ЗМ рівня фрази в одну понадфразову єдність. На цьому етапі кожен учень вимовляє одну фразу, при цьому будь-які фрази вважаються

правильними, якщо вони відповідають темі та є грамотно оформленими з точки зору мови. Вже на цьому етапі враховується самостійність висловлювання учнів. Викладач має лише назвати тему монологу та визначити загальний напрямок думки. При цьому вибір конкретного змісту монологу залишається вільним, на розсуд учня [29, с. 20].

На **другому етапі** формування КММ студенти вчаться самостійно будувати висловлювання понадфразового рівня. На цьому етапі навчання ММ здійснюється за допомогою різних опор: вербальних, зображальних, комбінованих. У ролі зображальних опор можуть виступати окремі малюнки, фото-матеріали, слайди презентації тощо. Такі засоби допомагають створити навчально-мовленнєву ситуацію, а також варіювати її відповідно до мовлення учнів.

Щодо вербальної опори, то до такого типу опор можна віднести підстановчі таблиці, здатні забезпечити логічний зв'язок речень, граматичну правильність монологічного висловлювання, належний вибір необхідних мовних засобів для побудови висловлювання. У процесі навчання ММ широко використовується і така ефективна вербальна опора як структурно-логічна схема, що забезпечує логічність висловлювання і створює можливість для варіювання змісту [29, с. 21-22].

Ефективними можуть також бути ілюстративні вербальні опори, які дають учням підказку щодо тематики, можливого змісту, послідовності висловлювань. Може використовуватися також висловлювання-зразок у звуковому чи зоровому варіанті. До звукових опор можуть належати фонограма або мовлення учителя. При застосуванні технології блогів таку роль можуть виконувати відео-блоги або вчительський блог чи автентичні блоги однолітків-носіїв англійської мови. Якщо зразок поданий у блозі у вигляді друкованого тексту, то він є зразком зорової опори.

На думку методистів, для навчання усного мовлення доцільніше використовувати звуковий зразок (фонограму), у якому після кожної фрази

передбачена пауза для висловлювання студентів за аналогією. При цьому, слід пам'ятати, що поступово опори обов'язково усуваються.

Третій етап формування КММ має головним завданням навчити учнів будувати монологічні висловлювання текстового рівня. При цьому на даному етапі можуть використовуватися різні функціональні стилі монологів, а також тематика, передбачена програмою [29, с. 22]. Третій етап розвитку КММ характеризується розвитком наступних умінь учнів:

- вільно виражати своє особисте ставлення до фактів чи подій;
- формулювати критичну оцінку і доводити правильність будь-якого факту;
- включати до свого мовлення елементи розмірковування, аргументації.

Одночасно з формуванням даних умінь повинно відбуватися й збільшення обсягу висловлювання. Учні повинні заздалегідь засвоїти ряд словосполучень і штамів, характерних для монологічного мовлення. Включення подібних словосполучень до монологічного висловлювання дає можливість учням передати своє особисте ставлення до обговорюваних подій та фактів.

Завдання на третьому етапі формування КММ формулюються таким чином, щоб учень не міг обмежитись двома-трьома реченнями. Виконуючи такі завдання, учні вчаться розвивати думку, передавати її засобами іноземної мови, доводити правильність своїх тверджень.

Окрім зазначеного поділу етапів формування КММ існує також класифікація О. Б. Тарнопольського, який поділяє етапи формування мовленнєвої компетенції в говорінні на початковий, основний та просунутий [30, с. 85].

Початковий етап розвитку навичок говоріння (як монологічного, так і діалогічного) включає вступний етап (який становить 1-2 місяці). Його мета – запуск мовленнєвого механізму говоріння, що передбачає набуття здатності спілкуватися мовою у найпростіших мовленнєвих ситуаціях. Оскільки учні 7-

го класу вже мають досвід вивчення монологів з попередніх років, то цей етап можна вважати для них вже пройденим.

Щодо другого етапу, то з точки зору рівнів володіння мовленням, наведених у Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти, основи оволодіння монологічним мовленням означають, що учні повинні до завершення етапу стати незалежними користувачами в плані говоріння іноземною мовою. Основний етап оволодіння КММ може продовжуватися 2 – 2,5 роки. Мета цього етапу – забезпечення володіння монологічним усним мовленням без помітних обмежень у плані мовного та мовленнєвого матеріалу, передбаченого програмою, а також ситуацій та тематики спілкування [30, с. 86].

Просунутий етап оволодіння КММ продовжується до кінця навчання учнів, тому він не передбачений у 7-му класі. Відповідно, в учнів 7-го класу закладів загальної середньої освіти формується основний етап оволодіння КММ.

Загалом же, етапи формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти включають три етапи (об'єднання 3М рівня фрази в понадфразову єдність; вміння будувати висловлювання понадфразового рівня; оволодіння монологічними висловлюваннями текстового рівня).

Висновки до розділу 2

Другий розділ дослідження присвячений аналізу методичних передумов навчання учнів монологічному мовленню середньої школи засобами блог-технологій. Вивчення методичного потенціалу блогів як засобів навчання дозволило з'ясувати, що блоги – це персональні веб-сайти, які мають формат електронного щоденника та містять нотатки або новини – записи, мультимедіа або зображення, що регулярно додаються.

Характеристиками блогів є хронологічна організація інформації, доступ до минулих повідомлень, інтерактивність (отримання зворотного зв'язку через коментарі), посилання на інші сайти тощо. Особливостями блогів також є публічність, лінійність, авторство та модерація, мультимедійність. Перевагами блогів як засобів навчання є простота використання і доступність блогів, ефективність організації інформаційного простору, інтерактивність і мультимедійність, надійність і безпека.

Блог – це соціальна мережа, яка є ефективною з точки зору дидактики, оскільки у блозі можливо зберігати і класифікувати інформацію у будь-якому вигляді, створювати інтернет-спільноти для обговорення проблемних питань, контролювати засвоєння навчального матеріалу через онлайн тести, опитування, рецензування та дискусії.

Застосування блогів у процесі навчання полегшує формування ІКК, заохочує учнів до вивчення мови як реального засобу комунікації, а не лише шкільного предмету, підвищує рівень активності й креативності учнів, їх впевненості у власних можливостях, формує вміння самостійно розробляти стратегії для вирішення навчальних і практичних завдань.

Критеріями відбору блогів для формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти є авторство, тип мультимедіа, змістовий критерій, технічна платформа, жанр блогу, автентичність або навчальне спрямування блогу.

Розглянуті також етапи формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, серед яких виокремлені три етапи: об'єднання ЗМ рівня фрази в понадфразову єдність; вміння будувати висловлювання понадфразового рівня; оволодіння монологічними висловлюваннями текстового рівня.

РОЗДІЛ 3. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ЗАСОБАМИ БЛОГ-ТЕХНОЛОГІЙ В УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

3.1. Підсистема вправ для формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

Розглянемо підсистему вправ для формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти та розробимо вправи на основі вивчених особливостей та етапів формування КММ і програмних вимог.

Основу підсистеми вправ становлять дидактичні та методичні принципи навчання іноземної мови. Вправи, що увійдуть до підсистеми, будуються на основі загальної методичної класифікації вправ та у відповідності до сучасних методичних вимог. Підсистема вправ включає два етапи роботи – підготовчий та основний. До складу основного етапу входять рецептивно-репродуктивний етап та рецептивно-продуктивний і продуктивний підетапи [11, с. 8].

На підготовчому етапі включаємо вправи для активації лінгвістичних знань учнів з теми уроку, формування уявлення про типові ситуації спілкування у рамках заданої теми. На цьому етапі можуть використовуватися такі типи вправ, як відповіді учнів на запитання вчителя, зіставлення термінів та дефініцій, евристична бесіда, демонстрація типових ситуацій спілкування тощо.

Пропонуємо використання таких вправ на підготовчому етапі формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів:

Вправа 1.

Мета: мотивація учнів до навчальної діяльності, активізація фонових знань учнів.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Завдання: Think of the meaning of the word “*cinemaholic*”. This is a compound word, what are the parts of this word? Check the vocabulary, read the meaning of this word, do you understand it? Translate this word into Ukrainian. Are you a cinemaholic? Why or why not? What other words with suffix “holic” do you know?

Вправа 2.

Мета: ознайомити учнів зі зразками мовлення та типовими мовленнєвими ситуаціями.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Завдання: Use the following link and check the blog of the native speaker teenage girl Stevee Taylor (nickname: Cinematic Paradox): <http://www.cinematicparadox.com>.

Stevee is a real cinemaholic, she watches a lot of movies and she likes to tell other people about these movies and her own opinion on them. Stevee writes movie reviews. Check the following link with Stevees review about the “Harry Potter and the Philosopher’s Stone”: <http://www.cinematicparadox.com/2011/12/day-1-harry-potter-and-philosophers.html>

Read this review, use the vocabulary if you need. Answer the question: does Stevee like this movie or not?

Наведені вправи підготовчого етапу дозволять мотивувати учнів до вивчення нової теми, пов’язати тему з їх особистим досвідом. Окрім того, на цьому етапі учні ознайомлюються з блогом та зразком мовленнєвої ситуації (кінорецензія), над якою вони будуть працювати.

Наступний етап формування КММ засобами блог-технологій – це основний етап, який включає два рівні. Перший рівень основного етапу – рецептивно-репродуктивний. Задача цього етапу полягає у тому, щоб навчити учнів працювати з різними типами опор, створювати власні опори для майбутніх монологічних висловлювань, а також вербально відтворювати висловлювання-зразки.

Основними видами вправ цього етапу навчання є: визначення та письмова фіксація ключових слів та фраз, створення плану чи схеми, або робота з готовими опорами, доповнення речень при відтворенні елементів монологічного висловлювання.

На рецептивно-репродуктивному рівні основного етапу формування КММ учнів 7-го класу засобами блог-технологій пропонуємо такі вправи:

Вправа 3.

Мета: створення схематичної опори монологічного висловлювання-зразка.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Завдання: Use the Stevee’s movie review as an example, read it and make up a scheme of her review (e.g.: Introduction, Main Part, Conclusion). Make a plan of her review with detailed points. Evaluate Stevee’s review – is it complete or not? What elements would you add to this review and what would you remove?

Вправа 4.

Мета: робота зі зразком монологічного висловлювання.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Завдання: Take a look at this example of a movie review (Додаток А). Read the review and answer the questions:

1. What film is reviewed?
2. What year was this movie released?
3. What is the genre of this movie?

4. What is this film about?
5. Does the author of the review like actors?
6. How many stars did the film receive in this review? What does this score mean?

Вправа 5.

Мета: підстановка ПФЄ у мовленнєву опору.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Завдання: Fill in the table with the appropriate phrases from the sample movie review (Додаток А).

Movie title	
Movie genre	
Short description	
Author's attitude	
Conclusion	

Вправа 6.

Мета: підстановка ПФЄ.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Завдання: Match the review parts with the following sentences.

Movie title	
Movie genre	
Short description	
Author's attitude	
Conclusion	

1) This film is very pleasant to watch with children, it has good humour and an interesting plot that can teach true friendship, kindness and humanity.

2) I give this movie 9 points out of 10 and recommend it to those people who want to get a lot of pleasant impressions, to feel the atmosphere of kindness and to plunge into a fairy tale that has come to life.

3) “Paddington” is a very well-executed adaptation of the titular bear for a 21st century audience.

4) From the producers of Harry Potter, “Paddington” delivers a family-friendly and charming atmosphere whilst conveying an endearing and gloriously comedic tale about a bear and his adventures in London.

5) I like this movie and highly rate it as a good family film.

6) The title of this film is “Paddington”, it was released in 2014.

7) It is a comedy, as well as a family movie and a good film for children.

Наступний рівень основного етапу формування КММ – це рецептивно-продуктивний етап, на якому учні мають навчитися самостійно будувати вирази ПФЄ, створювати власні монологи за зразком. На цьому етапі формування навичок ММ доцільно використовувати вправи на скорочення чи розширення ЗМ, відтворення пропущених частин монологу тощо. Наведемо приклади вправ цього підетапу:

Вправа 7.

Мета: розширення ЗМ.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна.

Завдання: Read an example movie review (Додаток Б). Choose your favourite movie and fill in the following text using ready-made fragments.

One of my favorite films is _____ directed by _____. I’m a great fan of _____ movies and I’m very keen on the _____.

_____.

_____.

_____.

_____ with _____ and
 _____ as the main actors.

The movie is very _____. It shows the

The acting is _____. The
 _____ performance is so
 _____ that I _____ during the whole movie.

This _____ movie
 _____. If you
 want to _____, I strongly recommend that you watch this
 movie. _____ is well worth seeing.

Вправа 8.

Мета: написання монологу з опорою.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна.

Завдання: Using the following scheme (Додаток В), write a review of your favourite movie. Hand this review over to the teacher.

Вправа 9.

Мета: монологічне мовлення з опорою.

Тип вправи: комунікативна, рецептивно-продуктивна.

Завдання: Work in pairs. Make up a review for the selected film, present the film in front of the class, and get a classmate rating of your presentation from 1 to 10. The authors of the best presentation will become winners and receive additional points to their grades.

Нарешті, продуктивний етап формування КММ направлений на самостійне складання монологу-опису. Основною вправою цього етапу є написання монологу, а також презентація його перед аудиторією. У контексті залучення блог-технологій, презентація свого монологу можлива у блозі перед інтернет-аудиторією. Розглянемо вправи, передбачені для реалізації цього етапу формування КММ:

Вправа 10.

Мета: складання монологу-опису без опори.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Завдання: Using the recommendations for writing a review, compose a review for the selected film. Add the review to the collective blog or to your page on social networks, so that other users can read your review as well.

Вправа 11.

Мета: складання монологічних висловлювань за темою без опори.

Тип вправи: комунікативна, продуктивна.

Завдання: Read the reviews of your classmates, rate them and write 5 comments to various reviews, in which you should express your own opinion about the film described in the review, or your impressions of the review. For example, write whether you share the author's opinion or not, whether you liked this film, and whether you want to watch this film.

Таким чином, підсистема вправ для формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти включає у себе підготовчий, основний (рецептивно-репродуктивний та рецептивно-продуктивний підетапи) та продуктивний етапи формування КММ.

3.2. Експериментальне дослідження процесу формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

На основі результатів впровадження розробленої підсистеми вправ для формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти було також проведено експериментальне дослідження. Дане експериментальне дослідження передбачає перевірку успішності застосування розробленої підсистеми вправ на практиці.

Експеримент проводився серед учнів 7-го класу Сумської гімназії №1, у ньому прийняло участь 15 учнів. Експеримент включає у себе три етапи: констатуючий, формуючий та контрольний.

На констатуючому етапі учням було запропоновано скласти монолог-опис у вигляді огляду на улюблений фільм. Це дозволило виявити рівень сформованості англомовної КММ в учнів 7-го класу. Критеріями оцінки слугували показники міжнародної шкали оцінювання рівня ІКК, а саме – відповідність лексико-граматичних, структурних, змістовних та інших особливостей учнівських монологів рівню А2+ (за шкалою CEFR).

Результати констатуючого дослідження представлені на рис. 3.1. Як показує проведене дослідження, більшість учнів продемонструвало задовільний рівень володіння КММ (47%). 27% учнів продемонстрували рівень «Добре», а також по 13% учнів мають результат «Відмінно» та «Незадовільно». Такий результат можна вважати невтішним, оскільки лише невелика частина учнів мають показник «Відмінно» та «Добре», а також є учні, які не впоралися із завданням і отримали оцінку «Незадовільно».

Формувальний етап включає застосування підсистеми вправ для формування англомовної КММ за допомогою блог-технологій. Проведення експерименту включало не лише написання монологу-опису, але також

розміщення його у колективному блозі класу, особистому блозі, а також коментування опублікованих монологів-описів своїх однокласників.

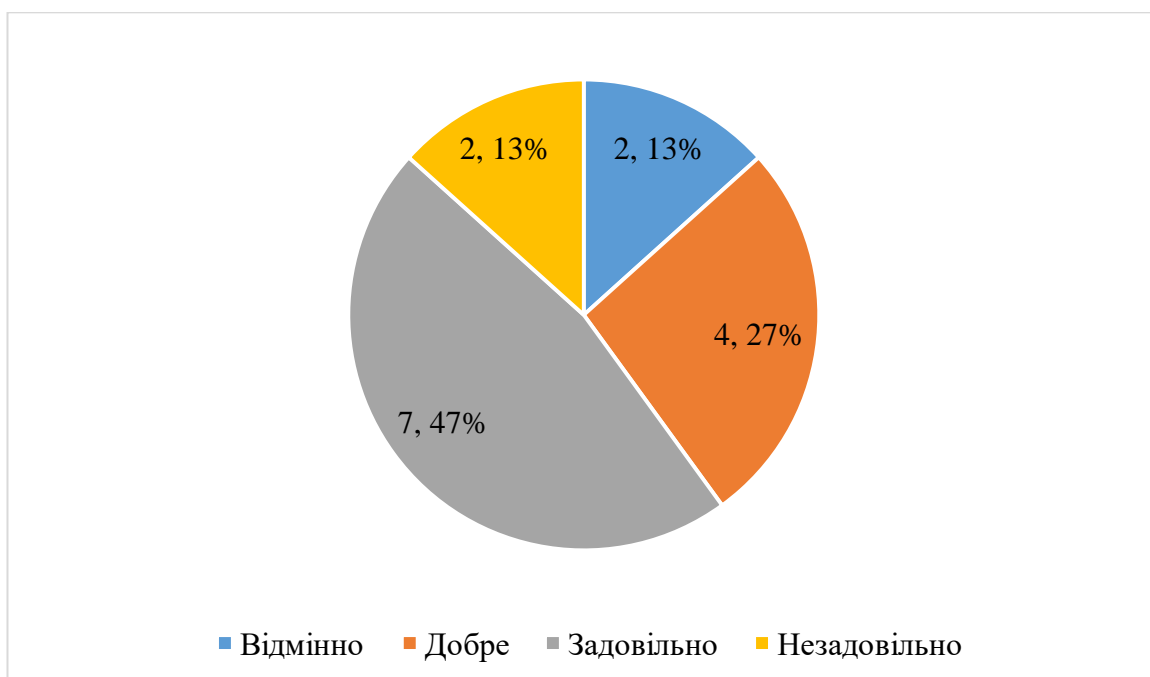

Рис. 3.1. Показники констатуючого етапу експериментального дослідження

Після використання на практиці розробленої підсистеми вправ було реалізовано контрольний етап експерименту, який передбачає аналіз рівня сформованості англомовної КММ по завершенню дослідження. Цей етап покликаний оцінити ефективність застосування блог-технологій для навчання ММ учнів 7-го класу.

Для отримання результату експериментального дослідження порівняємо показники констатуючого та контрольного етапів експерименту. Результати цих етапів дослідження представлені на рис. 3.2. та на рис. 3.3. Як показує контрольний етап дослідження, після застосування розробленої підсистеми вправ показники успішності учнів підвищилися. Зокрема, вже 27% учнів отримали результат «Відмінно», а також більшість учнів отримали оцінку «Добре» – 46%. 27% учнів отримали задовільний результат, тоді як жоден учень не отримав незадовільну оцінку.

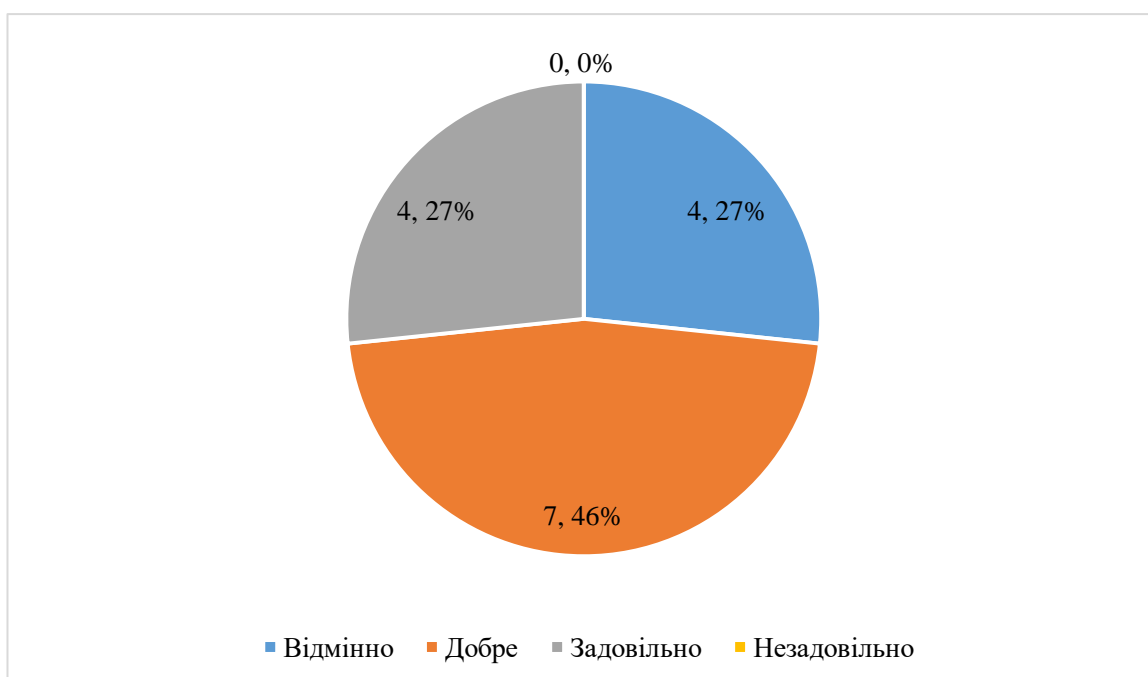

Рис. 3.2. Результат контрольного етапу експериментального дослідження

Як показало дослідження, більшість учнів підвищили свій результат, а також учні, які до цього отримали незадовільний результат, підвищили свій рівень та продемонстрували задовільну оцінку. Розглянемо також порівняння показників констатуючого та контрольного етапів експериментального дослідження, які демонструють динаміку розвитку КММ:

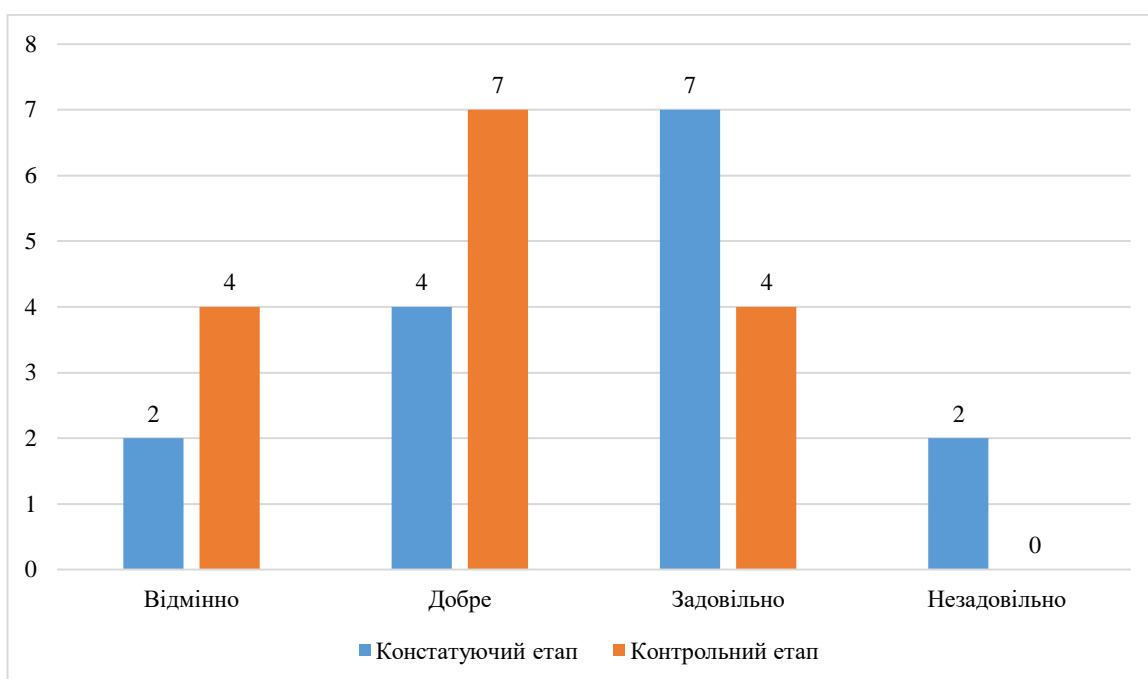

Рис. 3.3. Порівняльна характеристика констатуючого та контрольного етапів експерименту

Відповідно до результатів експериментального дослідження, можна стверджувати, що формування в учнів англомовної КММ за допомогою блог-технологій підвищує рівень сформованості комунікативних умінь та навичок та сприяє більш ефективному освоєнню учнями ІКК. На основі порівняння констатуючого та контролюючого зрізів можливо зробити висновок про те, що більша частина учнів по завершенню експерименту підвищила свій результат, виконавши завдання на «Відмінно» та «Добре».

Окрім того, учні сприйняли використання блог-технологій з ентузіазмом та проявили більший рівень мотивації при виконанні завдань. Втім, застосування блогів як засобів навчання англійської мови, зокрема – монологічного мовлення – виявило також і низку труднощів запровадження такого засобу навчання. З огляду на це, доцільно розглянути методичні рекомендації щодо організації процесу формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, що буде здійснено у наступному параграфі дослідження.

3.3. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти

Вивчення особливостей застосування блог-технологій для навчання монологічного мовлення дозволило визначити, що з точки зору технології використання блогу, можна виділити кілька моделей його застосування і розглядати блог як:

- інструмент адміністрування та організації навчального процесу;
- платформу для проведення дискусій;
- середовище для розміщення публікацій в Інтернеті.

Блог моделює для учнів комунікативну ситуацію, дуже близьку до реальної ситуації спілкування. Учитель заохочує учнів до того, щоб не лише

розміщувати свої монологічні висловлювання у вигляді публікацій в Інтернеті, але також дискутувати та обговорювати свої висловлювання з іншими користувачами у коментарях. Блог, як засіб навчання, виконує компенсаторну функцію, оскільки надає учням можливість використовувати на практиці здобуті на уроках англійської мови знання.

Блог якісно відрізняється від мовленнєвих ситуацій на уроці або від звичайної задачі робіт учителю на перевірку, адже передбачає публікацію написаного учнем тексту на суд користувачів мережі. Це спонукає учнів більш відповідально та уважно ставитися до виконання такої роботи. Окрім того, публікація матеріалів дозволяє учням поєднати навчання та соціальні мережі, інтернет-технології, які є хобі для багатьох підлітків.

Найбільш ефективним способом використання блог-технології в умовах загальноосвітньої школи вчителем англійської мови є створення колективного типу блогу на одній з доступних та популярних блогосфер. Вчитель виступає модератором, однак право публікації матеріалів мають всі учні. У такому випадку блог не лише слугує засобом забезпечення комунікативного середовища для учнів, але й стає інструментом адміністрування та організації навчального процесу для вчителя. Вчитель отримує можливість переглянути роботи всіх учнів, написати до них коментар, включитися у обговорення тієї чи іншої теми. Тут же вчитель має змогу оцінити роботу учня, що звільняє його від частини паперової роботи, оптимізує роботу вчителя.

Доцільним використання блогу як одного із сучасних технічних засобів навчання є і в умовах дистанційного навчання, що набуває особливої актуальності у зв'язку зі світовою пандемією 2019-2020 рр. та пов'язаними з нею карантинними обмеженнями для навчальних закладів. Процес навчання з використанням блогу легко організувати дистанційно, а в умовах звичайного режиму навчання учні, які хворіють чи відсутні у школі з інших причин можуть виконати завдання та загрузити його до блогу без необхідності передавати чи здавати роботу вчителю.

Блог як інструмент адміністрування та організації навчального процесу має ряд явних переваг у порівнянні з традиційним вчительським веб-сайтом. Він дозволяє організувати приватний навчальний простір учителя та учня, адже всі необхідні для занять матеріали і записи знаходяться в одному місці, можуть бути доступні з будь-якого комп'ютера, що має вихід в Інтернет.

Ведення блогу також дозволяє учню самому керувати процесом свого навчання, займаючись активним пошуком інформації і отримуючи коментарі від інших людей. Таким чином, блоги сприяють розвитку навчальної автономії, розуміння необхідності навчання протягом усього життя. Регулярність роботи забезпечує також інтенсивність навчального процесу та засвоєння знань учнів з певних тем.

Функція архівування та додавання міток (тегів) дає можливість учителю простежити і проконтролювати прогрес кожного учня, а також сприяє саморефлексії й самооцінці з боку самих учнів. Однак, навчальні блоги змінюють уявлення про контроль інформації, адже адресатом інформації у цьому випадку стає не лише викладач та його учні, а весь світ. Вчитель перестає виступати у ролі головного і часто єдиного арбітра, а сприйняття часу, простору і відносин у навчальному контексті розширюється.

Використання блогів посилює інтерес до процесу навчання і сприяє підтримці високого рівня мотивації учнів. Новизна технологій – один з мотивуючих факторів у навчанні. Відкритість публікацій і наявність потенційної читацької аудиторії сприяють значному підвищенню якості робіт.

Блог як платформа для проведення дискусій не тільки забезпечує навчальний процес оперативним і надійним зворотним зв'язком між студентами і викладачем, але й надає учням можливість обміну інформацією один з одним для взаємного навчання через функцію коментарів, привертає до дискусії експертів, які не мають прямого відношення до навчального курсу (наприклад, носіїв мови), але і є ідеальним майданчиком для навчання у співробітництві, проблемного навчання та роботи за проектною методикою.

Навчання монологу у цьому випадку вже не обмежується лише нормативними роботами, які учні пишуть задля отримання оцінки. Учні можуть напряду побачити застосування вміння монологічного мовлення у дії, на практиці, адже вони публікують своє висловлювання, продукують власні думки, очікуючи відповіді на них у тому числі й носіїв мови. Це наближує навчальний процес до життя, до процесу справжньої комунікації й готує учнів до здійснення такої комунікації напряду через окремі ситуації, які ставлять їх у реальні умови взаємодії з іншими за допомогою іноземної мови.

Окрім того, з психолого-педагогічної точки зору, блоги надають учням право вибору і право власності. Учні поставлені в такі умови, що вони змушені висловлювати свою думку, а не шукати єдино прийнятну для викладача відповідь. Саме тому використання цих технологій сприяє формуванню критичного мислення, активної позиції та рефлексії учня. Маючи потенційну читацьку аудиторію і отримуючи від неї відгуки, учень поступово переходить від написання коротких коментарів до створення більш серйозних есе. Тому блоги часто використовуються у ході академічного навчання.

Використання блогів у загальноосвітній школі не лише ефективно, але й досить складне завдання для вчителя. Передусім, вчитель має впевнитися, що всі учні мають доступ до комп'ютера, гаджетів, інтернету. Часто на заваді до використання новітніх технологій у процесі навчання українським учням з небагатих родин має відсутність техніки чи доступу в інтернет, тому вчитель має допомогти таким учням із вирішенням проблеми (можливе використання шкільного комп'ютера, або комп'ютера вчителя чи друзів для виконання такого завдання).

Ще однією проблемою стає вимога щодо комп'ютерної компетентності вчителя та учнів. Так, для вчителів, які не належать до покоління, яке активно використовує у своєму житті комп'ютерні технології, опанування технологіями блогів може становити трудність. Також важливо, щоб всі учні знали, як саме додавати до блогу матеріали, як коментувати та оцінювати ці

матеріали тощо. Для цього доцільно провести коротку інструкцію на початку використання блогу як засобу навчання.

Оскільки використання ІКТ у процесі навчання тісно пов'язане зі знаннями та навичками учнів, які вони здобувають на уроках інформатики, існує також можливість розробки інтегрованого уроку, де будуть задіяні обидва предмети – і англійська мова, й інформатика. У такому випадку вчитель інформатики може розповісти учням правила користування блогом, особливості модерації блогу, додавання до нього матеріалів і т. д. Вчитель англійської мови ж, натомість, дає учням завдання, пов'язані зі своїм предметом, що забезпечує одночасне тренування учнів і в володінні монологічного англомовного мовлення, і навичок користування блогами, веб-сайтам тощо.

Розміщення у блозі начерків та чорнових варіантів творів дає вчителю можливість простежити процес оформлення основної ідеї есе чи іншої творчої роботи і позиції учня з даного питання. В онлайн-обговореннях з однокласниками і вчителем учень отримує можливість внести корективи у своє бачення питання і спосіб викладу матеріалу. Блоги можуть застосовуватися у навчанні ділового листування (наприклад, написання офіційних документів, ділових листів, службових записок та ін.). В ігровій формі шляхом імітації роботи справжньої компанії й публікації листування учні починають набувати й професійні навички, готуючись до старшого етапу навчання та профорієнтовного навчання.

Загалом же, у процесі ведення блогів учні швидко розуміють, що їх повідомлення можуть читати не тільки викладачі та однокласники. Блоги виводять виконувані завдання за рамки навчального процесу та взаємовідносин «викладач-учень», дозволяючи всім бажаючим оцінити і прокоментувати роботи учнів. Публікація в блогах – це законна можливість спілкування з реальною аудиторією, можливість знайти однодумців і стати частиною тематичного співтовариства.

Згодом, блог стає віртуальним журналом опублікованих письмових робіт учня (англ. portfolio). Такий архів учнівських робіт зручний і дидактично виправданий. Звернувшись до блогу, учні можуть легко знайти старі роботи, відновити хронологію і порядок проходження матеріалу. Більш того, кожен учень може оцінити здійснений ним прогрес у вивченні курсу, порівнявши останні записи з найпершими.

Перевага електронного портфоліо перед традиційним полягає у можливості оперативно редагувати і тиражувати матеріали. Однак при всіх перевагах електронного портфоліо залишається актуальною проблема регулярного оновлення його змісту. Усунути цей недолік дозволяє використання блогів у якості програмної платформи електронного портфоліо.

Висновки до розділу 3

Таким чином, у третьому розділі дослідження розроблено підсистему вправ для формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, яка включає у себе підготовчий, основний (рецептивно-репродуктивний та рецептивно-продуктивний підетапи) та продуктивний етапи формування КММ. Всі ці етапи представлені відповідними вправами, які складають повноцінний урок формування монологічних навичок учнів на матеріалі монологу-опису.

У третьому розділі дослідження також здійснене експериментальне дослідження процесу формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти. Вивчення показників успішності учнів на констатуючому та контрольному етапах експерименту показали, що формування в учнів англомовної КММ за допомогою блог-технологій підвищує рівень сформованості комунікативних умінь та навичок та сприяє більш ефективному освоєнню учнями ІКК. На основі порівняння

констатуючого та контролюючого зрізів можливо зробити висновок про те, що більша частина учнів по завершенню експерименту підвищила свій результат, виконавши завдання на «Відмінно» та «Добре».

Окрім того, у третьому розділі розглянуті методичні рекомендації щодо організації процесу формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти, які включають рекомендації стосовно інформативної компетентності учнів та вчителя, доступу до технічних засобів, особливостей організації процесу роботи з блогом, ведення блогу, оцінювання робіт учнів на блог-платформі тощо.

З'ясовано, що блог слід розглядати як інструмент адміністрування та організації навчального процесу, платформу для проведення дискусій, а також як середовище для розміщення публікацій в Інтернеті. Загалом же, блог є ефективним засобом навчання, який дозволяє учням застосувати свої знання, вміння та навички з англійської мови у реальній комунікативній ситуації, підвищує мотивацію до навчання, дозволяє вчителю реалізувати дистанційне навчання, оптимізує роботу вчителя, забезпечує більш високий та ефективний рівень контролю за прогресом навчання учня.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження особливостей формування англomовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти було зроблено такі висновки:

1. КММ – це здатність учня до реалізації усного спілкування у формі монологу відповідно до комунікативного завдання в ситуаціях, важливих для певного віку. Цей тип компетентності спирається на декларативні й процедурні знання, інтелектуальні, навчальні, організаційні й компенсаторні уміння, фонетичні, граматичні, лексичні навички та комунікативні здібності учнів.

2. Мовленнєве монологічне уміння – це уміння логічно та послідовно (зв'язно), достатньо повно, комунікативно вмотивовано, правильно у мовному відношенні та творчо користуватися іншомовними засобами з метою висловлення думок під час говоріння. Головною метою навчання монологічного мовлення англійської мови є розвиток в учнів умінь усного висловлювання у формі монологу.

3. Для підліткового віку, до якого належить і вік учнів 7-го класу, характерні криза підліткового віку, розвиток самосвідомості, формування почуття дорослості та «Я-концепції». У підлітковому віці відбувається розширення життєвого простору дитини. Активно розвиваються мислення, сприймання, пам'ять, увага. Підлітковий вік є сприятливим віком для розвитку та навчання, однак прояви підліткової кризи роблять роботу з учнями 7-го класу складною та зумовлюють необхідність пошуку підходів та засобів залучення учнів до активної діяльності на уроках англійської мови, формування в учнів мотивації та позитивного настрою на навчання.

4. Серед лінгвопсихологічних характеристик ММ виділяють односпрямованість, зв'язність, тематичність, контекстуальність, відносну неперервність, послідовність, логічність. ММ виконує низку комунікативних функцій, які включають інформативну, впливову, експресивну, розважальну,

ритуально-культову функції. На мовному рівні для монологу характерні такі мовні засоби, як лексичні та займенникові повтори, сполучники та сполучникові прислівники, прислівники або сполучення іменника з прикметником у ролі обставини місця і часу (адвербалії), артиклі тощо. ММ передбачає навантаження на оперативну і довготривалу пам'ять учнів, а також на мислення та мовленнєві механізми особистості. Ряд психологічних та лінгвістичних труднощів формування КММ обумовлює необхідність пошуку більш ефективних підходів до навчання монологу на уроках англійської мови.

5. Блоги – це персональні веб-сайти, які мають формат електронного щоденника та містять нотатки або новини – записи, мультимедіа або зображення, що регулярно додаються. Характеристиками блогів є хронологічна організація інформації, доступ до минулих повідомлень, інтерактивність (отримання зворотного зв'язку через коментарі), посилання на інші сайти, публічність, лінійність, авторство та модерація, мультимедійність.

6. Блог – це також соціальна мережа, яка є ефективною з точки зору дидактики, оскільки у блозі можливо зберігати і класифікувати інформацію у будь-якому вигляді, створювати інтернет-спільноти для обговорення проблемних питань, контролювати засвоєння навчального матеріалу через онлайн тести, опитування, рецензування та дискусії. Застосування блогів у процесі навчання полегшує формування ІКК, заохочує учнів до вивчення мови як реального засобу комунікації, а не лише шкільного предмету, підвищує рівень активності й креативності учнів, їх впевненості у власних можливостях, формує вміння самостійно розробляти стратегії для вирішення навчальних і практичних завдань.

7. Критеріями відбору блогів для формування англомовної компетентності в монологічному мовленні засобами блог-технологій в учнів 7-х класів закладів загальної середньої освіти є авторство, тип мультимедіа, змістовий критерій, технічна платформа, жанр блогу, автентичність або навчальне спрямування блогу. До етапів формування англомовної КММ належать наступні три етапи: об'єднання ЗМ рівня фрази в понадфразову

єдність; вміння будувати висловлювання понадфразового рівня; оволодіння монологічними висловлюваннями текстового рівня.

8. Розроблена підсистема вправ включає вправи на підготовчому, основному (куди входять рецептивно-репродуктивний та рецептивно-продуктивний підетапи) та продуктивному етапах формування КММ. Здійснене експериментальне дослідження процесу формування англomовної КММ засобами блог-технологій в учнів 7-х класів дозволило з'ясувати, що використання блог-технологій підвищує рівень сформованості комунікативних умінь та навичок та сприяє більш ефективному освоєнню учнями ІКК.

9. Методичні рекомендації щодо організації процесу формування англomовної КММ засобами блог-технологій в учнів 7-х класів включають рекомендації стосовно інформативної компетентності учнів та вчителя, доступу до технічних засобів, особливостей організації процесу роботи з блогом, ведення блогу, оцінювання робіт учнів на блог-платформі тощо.

Перспективами подальших досліджень є вивчення особливостей використання блог-технологій для формування інших типів ІКК, а також аналіз потенціалу застосування інших технічних засобів для розвитку КММ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абросимова Е. В. Блоги и реклама в интернете / Е. В. Абросимова. – М., 2005. – 325 с.
2. Баранова Г. Основы блога / Г. Баранова. – М., 2000. – 270 с.
3. Бігич О. Б. Блог і подкаст технології формування міжкультурної компетентності на різних ступенях навчання іноземної мови / О. Б. Бігич // Іноземні мови. – 2017. – № 3. – С. 3-9.
4. Блог: Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Блог>
5. Брант А. Ефективне використання блогів для вивчення англійської мови [Електронний ресурс] / А. Брант. – Режим доступу: <https://greenforest.com.ua/journal/read/efektivnevikoristannya-blogiv-dlya-vivchennya-anglijskoi-movi>
6. Гмызина Г. Н. Роль эмоций в обучении иностранному языку / Г. Н. Гмызина // Современные технологии обучения иностранным языкам: Международная научно-практическая конференция: сборник научных трудов / отв. ред. Н. С. Шарафутдинова. – Ульяновск: УлГТУ, 2011. – С. 39–44.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – 2-ге вид., доп. і випр. – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 522 с.
8. Дука М. В. Дидактичні переваги використання відео-блогів (влогів) під час формування в майбутніх учителів компетентності в англійській мовній комунікації / М. В. Дука // «Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології». – 2019. – № 2 (86). – С. 19.
9. Заболотня Ю. В. Модель інформаційно-освітнього середовища ВНЗ / Ю. В. Заболотня // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць. – Кривий Ріг, 2011. – Вип. 31. – С. 301–310.

10. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

11. Кіржнер С. Е. Навчання майбутніх юристів усного професійного спрямованого англійського монологічного мовлення з використанням автентичної відеофонограми: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 – «Теорія і методика навчання: Германські мови» / С. Е. Кіржнер. – К., 2009. – 24 с.

12. Кононова О. Л. Використання блог-ресурсів на заняттях з іноземної мови «Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ» / О. Л. Кононова // Матеріали III міжнародної конференції. – Харків, 12 квітня 2013 р. – С. 76–77.

13. Косачева И. Е. Использование аутентичных видеокурсов в обучении английскому языку / И. Е. Косачева, Ю. В. Косачева // Первое сентября. Английский язык. – 2009. – №15 – С. 6–10.

14. Краковский А. П. О подростках / А. П. Краковский. – М., 1970. – 272 с.

15. Лабудько С. П. Блог як сучасний засіб взаємодії вчителів [Електронний ресурс] / С. П. Лабудько. – Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/eiron/2013/pdf/18.pdf>

16. Леонтьев А. Н. К теории развития психики ребенка / А. Н. Леонтьев // Избр. психолог. произведения: В 2 т. – М.: Педагогика, 1983. – Т.1. – С. 281–302.

17. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2000. – 256 с.

18. Медведева В. Н. Блогосфера и ее роль в рекламном процессе / В. Н. Медведева. – СПб., 2006. – С. 160.

19. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: [підручник]. – 2 ге вид., випр. і перероб. / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.

20. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів: Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.

21. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5 – 9 класи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://osvita.ua/doc/files/news/561/56140/program_movi.pdf

22. Приходько А. М. Використання блогтехнології у процесі викладання російської мови як іноземної / А. М. Приходько // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. – 2013. – С. 202–208.

23. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Від 23 листопада 2011 р. – № 1392. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>

24. Прохоров Е. П. Введение в теорию журналистики / Е. П. Прохоров. – М.: РИП – холдинг, 2000. – С. 89-90.

25. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.

26. Скалкин В. Л. Обучение монологическому высказыванию (на материале англ. яз.): пособие [для учителей] / В. Л. Скалкин. – К.: Рад. шк., 1983. – 118 с.

27. Сысоев П. В. Блог-технология в обучении иностранному языку / П. В. Сысоев // Язык и культура. – 2013. – № 4. – С. 115–127.

28. Сысоев П. В. Технологии WEB 2.0 в создании виртуальной образовательной среды для изучения иностранного языка / П. В. Сысоев, М. Н. Евстегнеев // Иностранные языки в школе. – 2009. – № 3. – С. 27-31.

29. Ставицька І. В., Куценко Н. М. Методичні рекомендації до навчання іншомовного професійно-орієнтованого монологічного мовлення студентів технічних університетів. – К.: НТУУ «КПІ», 2016. – 67 с.

30. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник / О. Б. Тарнопольський – Дніпропетровськ: ДУЕП, 2005. – 248 с.

31. Тен Э. Г. Формирование социокультурной компетенции при обучении чтению аутентичных текстов / Э. Г. Тен // Материалы II Международной научно-практической конференции «Universum Romanum». – Пятигорск: ПГЛУ, 2012. – С. 347–352.

32. Устименко О. М. Проектна технологія навчання іноземних мов і культур студентів мовних вищих навчальних закладів / О. М. Устименко // Іноземні мови. – 2017. – № 2. – С. 44-58.

33. Шатилов С. Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе: учеб. пособие [для студ.]. – 2 е изд., дораб. / Шатилов С. Ф. – М.: Просвещение, 1986. – 223 с.

34. Чикилева Л. С. Блог как средство электронного обучения английскому языку / Л. С. Чикилева // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота. – 2014. – №12-2 (42). – С. 197-201.

35. AbuSa'aleek A. O. Students' Perceptions of English Language Learning in the Facebook Context / A. O. AbuSa'aleek // Teaching English with Technology. – 2015. – Vol. 15. – № 4. – P. 60–75.

36. Atoye R.O. On Teaching Communicative Competence in ESL / R. O. Atoye // Taiwan Journal of TESOL. – 2004. – Vol. 1. – № 2. – P. 45–63.

37. Iliescu A. Methods of Teaching English as a Foreign Language / A. Iliescu // Papers of the Sibiu Alma Mater university Conference. – 2014. – Edition 8. – P. 304–308.

38. Krasulia, A. Blended Learning: Advantages and Disadvantages in the EFL Classroom / A. Krasulia // Якісна мовна освіта у сучасному глобалізованому світі: тенденції, виклики, перспективи: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Суми: СумДУ, 2017. – С. 220-224.

39. Modern Media in Foreign Language Education: Theory and Implementation / Ed. by Wm. F. Smith. In conjunction with the American Council

on the Teaching of Foreign Languages. – Lincolnwood: National Textbook Company, 1994. – 295 p.

40. Nowson S. The Language of Weblogs: a Study of Genre and Individual Differences / S. Nowson // Unpublished Doctoral Thesis. – University of Edinburgh, 2006. – 279 p.

41. Nurmukhanova D. Competency-based approach to teaching foreign languages in Kazakhstan / D. Nurmukhanova, Z. Sagyndykova, I. Līce, J. Pāvulāns // Rural environment. Education. Personality. – Jelgava, 2014. – P. 116–122.

42. Sheils J. Kommunikation im Fremdsprachenunterricht / J. Sheils. – Strasbourg: Council of Europe press, 1994. – 334 S.

43. Wells G. Monologic and Dialogic Discourses as Mediators of Education / G. Wells // Research in the Teaching of English. – 2006. – Vol. 41. – № 2. – P. 168–175.

ДОДАТКИ

Додаток А

Мовна опора для Вправи 4

FILM Review**The Hunger Games****Sci-fi adventure, 2012**

In the future the USA is a new country called Panem. Every year the Capitol of Panem chooses 12 boys and 12 girls to go on a TV show called *The Hunger Games*. In this TV show the teenagers have to fight until there is only one person left. Katniss goes on the show and she has to run fast and fight to save her life.

I love the actors in this film. Jennifer Lawrence, Liam Hemsworth and Josh Hutcherson are fantastic as Katniss, Gale and Peeta. My favourite character is Katniss because she is very good at running and fighting. Also, I think that the film is good because it is exactly the same as the book.

I give *The Hunger Games* ★★★★★, go and watch it soon!

Marta (13 years old, Mexico)

★★★★★ Fantastic!

★★ Bad

★★★★ Really good!

★ Terrible!

★★★ OK

Top Tips for writing

1. Start with the film's title.
2. The type of film. When it was made.
3. Explain the film's story but don't explain the ending!
4. Your opinion of the film.
5. Should people go and watch the film?

Додаток Б

One of my favorite films is Titanic directed by James Cameron. I'm a great fan of romantic movies and I'm very keen on the history of the tragic Titanic. The movie tells the dramatic story of the Titanic with Leonardo Di Caprio and Kate Winslet as the main actors.

In the year 1912 a young poor guy, Leonardo, travels by the gorgeous ship Titanic from London to New York with a big dream. On board he meets a fabulous, wealthy girl, Kate Winslet. He falls in love with her as soon as he sees this gorgeous girl. However, after a few days the ship hits an enormous iceberg and the tragedy begins to unfold. The Titanic starts sinking...

The movie is very close to the real tragedy. It shows a beautiful love story with an extremely sad ending. The acting is first-rate. Leonardo Di Caprio's and Kate Winslet's performance is so brilliant that I cried during the whole movie.

This movie brings a tear to your eyes. If you want to cry and melt down to a glamorous love story, I strongly recommend that you watch this movie. Titanic is well worth seeing.

Додаток В

Name: _____ Date: _____

My Movie Review

Title:	
Main Characters:	
Setting:	
Movie Rating:	

Summary: _____

What I liked: _____

What I disliked: _____

My favorite part: _____

_____ (illustrate on back)

SUMMARY

Nowadays, people's communicative contacts are greatly expanded, because the modern person communicates a lot in real life, in Internet, by phone and so on. At the same time, as a result of Ukraine's active integration into the EU, the number of international contacts with representatives of other countries is growing, which determines the active public interest in learning foreign languages, which has its impact on school education. Thus, the question arises about the preparation of students for intercultural communication, for "dialogue of cultures."

For a long time, foreign language teaching in schools was more focused on the formation of language components of foreign language communicative competence (FLCC), such as vocabulary and grammar, students were asked to complete written and reading tasks, but the most important aspect of language proficiency is the ability to use it orally. - often ignored and sometimes ignored today. This predominance of the language component of foreign language education over speech education causes a situation where students have a significant vocabulary and operate with grammatical knowledge, but can not always use their knowledge in practice.

In order to solve this problem, foreign and domestic methodologists have been actively developing the principles of the communicative principle of teaching a foreign language. In particular, considerable attention was paid in these developments to the teaching of dialogic and monologue speech, as one of the main types of communicative activity of a person. Theoretical and practical aspects of teaching monologue English were developed by such scientists as AA Alkhazishvili, ML Weisburd, IO Zimnyaya, OO Mirolyubova, OP Petraschuk, RP Milrud, Yu I. Passova, VL Skalkina, J. Anderson, N. Bilbrough, L. Dawes, S. Thornbury and others.

Active development of communicative and competence areas of foreign language teaching determines the search for new, relevant and effective teaching aids. In particular, the rapid development of technical teaching aids and means of

communication, as well as the active use of such tools by young people determine the interest of methodologists, educators and scientists in the application of information technology, computers and gadgets, Internet resources.

In the context of a communicative approach to learning English, social networks and other online communication platforms that have captured the world today are of interest. Social networks, messengers, blogs, electronic diaries are now not only a source of information or a means of communication, but have long become a holistic communicative sphere that allows distance learning, communication with native speakers.

Increasingly, technical tools are used for educational purposes, they not only diversify the learning process and increase motivation and interest of pupils, but also significantly optimize the process of teaching subjects, checking tasks, monitoring student achievement. One of the tools that combines all these benefits is blogs, which are both an electronic form of diary and a platform for communication, exchange of views. Today, the peculiarities of the use of blog technologies in the methodology of teaching foreign languages still remain a new and insufficiently studied issue, and therefore the analysis of the potential use of such technologies to teach Ukrainian students English is an urgent task for research.

The object of research is the process of formation of English language competence in monologic speech in 7th-form pupils at secondary school.

The subject of the research is the method of formation of English competence in monologic speech of 7th-form pupils at secondary school.

The aim of the research is theoretical substantiation and practical development of methods of formation of competence in English monologic speech with the help of blog-technologies at pupils of 7 classes of establishments at secondary school. To achieve a specific research goal it is necessary to perform the following tasks: 1) to clarify the purpose of the content of the formation of English competence in monologic speech in 7th-form pupils at secondary school;

- 2) to determine the psychological and pedagogical prerequisites for the formation of English competence in monologic speech in 7th-form pupils at secondary school;
- 3) to describe the linguistic and psychological features of English monologic speech as a type of speech activity;
- 4) to identify the methodological potential of blog technologies for the formation of English-language competence in monologue speech;
- 5) to analyze the criteria for selecting blogs for the development of English competence in monologic speech;
- 6) to determine the stages of formation of English competence in monologic speech with the help of blog technologies in 7th-form pupils at secondary schools;
- 7) to develop a subsystem of exercises for the formation of English competence in monologic speech with the help of blog technology of 7th-form at secondary education;
- 8) to conduct an experimental study of the process of development of English competence in monologue speech by means of blog technologies in pupils of 7th-form at secondary school;
- 9) to formulate methodical recommendations on the organization of the process of development of English competence in monologic speech by means of blog technologies in 7th-form pupils. The set goals and objectives led to the use of the following research methods: analysis and synthesis, heuristic methods, descriptive method, analysis of scientific and methodological literature on the topic of research, observation, modeling, generalization, comparative-historical method.

The hypothesis of the study is based on the assumption that the use of blog technology in the formation of English competence in monologic speech in 7th-form pupils will increase student achievement and efficiency of mastering MS skills provided that the methodological prerequisites for the formation of English competence in monologic speech, taking into account psychological features 7th-form pupils and linguistic and psychological features of English monologic speech as a type of speech activity.

The theoretical significance of the work is in the systematization of scientific knowledge on the peculiarities of the formation of CMS; psycholinguistic characteristics monologic speech as a type of speech activity; psychological features of 7th-form secondary school pupils and the methodological potential of English blogs in teaching pupils monologic speech.

The practical significance of the work lies in the development of a subsystem of exercises for the formation of CMS by means of blog technologies, as well as in the formulation of guidelines for the formation of English competence in monologue speech by means of blog technologies in 7th-form pupils. Materials and conclusions of the work can be used in the process of teaching courses in "Methods of teaching foreign languages", "Practice of oral and written speech" and in the process of teaching English as a foreign language in 7th-form at secondary schools.

We have determined that on the one hand adolescence is a favorable age for development and learning, if we proceed from the indicators of active positive changes in the mental processes of pupils, their intellectual activity. However, on the other hand, the manifestations of the teenage crisis make working with pupils of the 7th-form difficult and necessitate the search for approaches and ways to attract pupils to active actions in English lessons, the formation of pupils' motivation and positive attitude to learning. One of the means of motivating pupils, increasing their interest in foreign language lessons can be the involvement the blog-technologies as an educational tool.

In addition, we have analyzed the linguistic and psychological features of monological speech: it consists of one or a number of statements; it is a text that is told to one or more listeners; it is characterized by orientation to the listener, continuity, expressiveness and is characterized by the presence of rhetorical questions that draw attention to the content and its essential points.

We have noted that in recent years there has been a tendency to use in teaching varieties of communicative approach – including interactive approach. When implementing interactive and communicative approaches, various types of ICT – means of information and communication technologies – are often involved.

The using of blogs in the learning process facilitates the formation of FLCC, encourages students to learn the language as a real means of communication, not just a school subject, increases the level of activity and creativity of students, their self-confidence, develops the ability to develop strategies for learning and practical tasks.

The criteria for selecting blogs for the formation of English competence in monologue speech by means of blog technology in students of 7th-form pupils at secondary schools are authorship, type of multimedia, content criterion, technical platform, blog genre, authenticity or educational direction of the blog.

The prospects for the further research are to study the features of the use of blog technologies for the formation of other types of FLCC, as well as analysis of the potential use of other technical means for the development of CMS.